Zimmerwald

NATHAN CHABROW: Revolutionen i Amerikas socialistparti
C. N. CARLESON: Glasgowkongressen — en vändpunkt
ALICE WALLENIUS: John Bull och Indien
NILS ANDERSSON: I socialiseringsfrågan
ERIK GYLLING: Om revolutionsfinanser
Engelska järnvägsstrejken
1 1/2 miljon krigsfångar alltjämt i slaveri
Bokrecensioner, tidskriftsrevy m. m.

NUMMER 10 · 1919 · FRAMS FÖRLAG
Pris 1 kr.

Zimmerwald

REVOLUTIONEN I AMERIKAS SOCIALISTPARTI Av NATHAN CHABROW

Arbete åt alla krigsinvalider!
(Satirisk teckning av Gropper i Liberator.)

Det är icke vare sig som ögonvittne eller som enbart åskådare jag skriver följande artikel, utan såsom aktiv deltagare i de stora händelser, som i så hög grad upprört den socialistiska rörelsen i Amerika, händelser som utan tvivel kommer att revolutionera alla klassmedvetna arbetarorganisationer därstädes. Vidare är det icke såsom en opartisk domare vilken söker belysa frågans båda sidor och alltid hålla sig på den gyllene medelvägen, som jag skall behandla denna revolution. Såsom en av förslagsställarna till resolutionen av den 10 juni, i vilken fordrades utbrytning ur det misskrediterade korrumperade Socialist Party och att man borde organi-

sera det nya "Communist Party of America" (Amerikas kommunistiska parti), måste jag helt naturligt intaga samma ställning och föra fram samma synpunkter som då i denna min artikel. Händelserna är så stora, att berättelsen om dem skulle bli allt för lång att relatera inom det trånga utrymme jag i denna tidskrift har till mitt förfogande, och när jag därför endast i fria drag behandlar de mest betydelsefulla punkterna, lovar jag emellertid läsaren att vid annat tillfälle mera fullständigt och ingående berätta om det myckna som just nu händer i den amerikanska arbetarklassen.

För det första, hur kom den amerikanska vänsterflygelrörelsen till? Varför var det nödvändigt att få fram ett kommunistiskt parti, när en nationellt omfattande vänstergrupp redan organiserats och utrustats med egen styrelse och tidning? För att kunna besvara denna sista fråga är det nödvändigt att först redogöra för den serie av händelser, som ledde till organiserandet av vänsterflygeln. När vi gjort detta är det tid att klargöra hur det var möjligt för vänsterflygeln att existera såsom en separat organisation inom Socialist Party, och hur händelsernas aldrig svikande logik tvingade på ovilliga kamrater nödvändigheten av att genast bilda ett kommunistiskt parti i Amerika.

Det frågas utan tvivel med ganska stor förundran, hur det var möjligt för kommunistiska partiet att bryta sig ut ur "Socialist"-partiet, trots den ivriga och genomgripande agitationen av Socialist Party för reformism och opportunism, hur det var möjligt att bilda ett nytt parti, så mättad och paralyserad som den amerikanska arbetarklassens psyke är av denna reformism och opportunism, hur det var möjligt att väcka arbetarna ur deras slöhet och få dem fram till klassmedveten och revolutionär massaktion, hur det var möjligt att ännu en gång väcka till liv revolutionär anda inom arbetarvärlden, vilken av Socialist Party fysiskt utmattats, gjorts intellektuellt nervös och moraliskt obalanserad? För några månader sedan frågade vi oss själva hur det skulle bli möjligt att revolutionera Socialist Party. I dag är revolutionen ett levande faktum, en verklighet, och vi frågar oss nu *hur det var möjligt* att genomföra revolutionen. För några månader sedan var partirevolutionen omöjlig och ogenomförbar, i dag är den fullständigt genomförd och säkerställd, tack vare ljuset och inspirationen från bolsjevikrevolutionen i Ryssland.

Vi övergår nu till frågan om hur vänsterflygeln organiserades. När John Reed återvände från det revolutionära Ryssland hade han medfört massor av bolsjeviklitteratur och tidningar. Före den tiden visste kamraterna icke mera om den ryska revolutionen än det de lögner och uppdiktade historier, som kapitalistiska informatorer och nyhetsbyråer släppte ut över hela världen, innehöll. Men då, just då blev dekreten, proklamationerna och de stora arbetena av sovjets publicerade i olika liberala och ålderdomsskröpliga socialistiska tidskrifter. "Klasskampen", den socialistiska tidskrift, som grundats av Leon Trotski medan han levde som flykting i New York, offrade hela nummer åt sovjetrepubliken strax före vänsterrevolutionen i partiet. Vid denna tid trycktes också Lenins brev och artiklar samt Trotskis arbete "Från Oktober till Brest-Litovsk". Därpå följde en rad bolsjeviklitteratur och av kamrat Louis C. Fraina, medlem av Socialistiska propagandaföreningen (The Socialist Propaganda League), grundades "Revolutionstiden" (Revolutionary Age) med enda uppgift att sprida bolsjevismens idéer. Denna propagandatidning utkom från Boston en gång i veckan. Två månader senare började "New York Communist" utgivas i New York med John Reed som redaktör. Efterhand omvändes allt flera kamrater till bolsjevismens filosofi och började bilda vänsterflygelgrupper inom ramen för det gamla partiets organisation. Vid sidan av denna propaganda blev det för varje dag allt klarare, att ententekapitalismen beredde sig för att svälta ut och krossa den ryska revolutionen. Detta senare faktum hjälpte till och med mera än propagandan att ge styrka åt och påskynda vänsterflygelrörelsen i Amerika.

Men även dessa fakta var icke i och för sig tillräckliga för den hastiga och kraftiga stöten till utveckling av vänsterflygeln och att ge denna dess speciella särdrag och karaktär samt utveckla och förstora den så, att den kunde draga över till sig nästan hela Socialist Partys medlemskap. Socialist Party måste gå genom revolutionens smärtor; utan revolution hade vänsterflygeln aldrig nått den framgång, omfattning och revolutionära klasskänsla den nu innehar. I all politisk kamp, och varje klasskamp är också politisk kamp, är stora försökserfarenheter den bästa läromästaren, emedan vi under dessa försök får lida och lära oss tålamod och tvingas att på några få veckor lära oss mera än vi annars skulle gjort under åratals studier och efterapningar.

Vänsterflygeln fick snart genomgå de största hemsökelser som förekommit i den amerikanska rörelsens historia.

Vi måste komma ihåg att vid denna tid pågick kriget som allra värst. Att Amerika mobiliserade miljoner av till krigstjänst uttagna arbetare och koncentrerade sig på tillverkning av miljontals ton föda och ammunition för kriget. Det var vid denna tid, som hos varje människa fanns skräck för detta: det minsta opatriotiska yttrande kunde kasta en person i fängelse under 5, 10, 15, ja, till och med 20 år. Alla radikala tystades ned i Amerika. Vid denna tid, psykologiska ögonblicket i den amerikanska rörelsens historia då förhållandenas tryck högt ropade efter en ledare, efter en initiativtagare, efter en smula räddning, när förhållandenas tryck varje timma uppfordrade Socialist Party att protestera och kämpa mot förtryckarna, då var Socialist Party, lett av sina parlamentarister och opportunister, oförmöget att ens besluta om en protest, det var i stället gripet av en barnslig fruktan. Det närmast synliga resultatet av detta blev att en borgarorganisation under namn av "Folkrådet" (The Peoples Council) bildades, men Socialist Party var dött, dött så långt det angick socialismen och revolutionen. Sade jag dött? Nej, Socialist Party var icke dött ännu. Varför? Det hade givit en stöt åt den revolutionära kraften, som nu högljutt ropade på en möjlighet att organisera sig. Men Socialist Party var döende. Och likt alla döende och i upplösning stadda kroppar blev partiet allt mera en fara för sin egen välfärd. Amerikas socialistiska parti höll på att göra sig redo för ett samarbete med de borgerliga liberalerna. Byråkratin, ledarna — Hillquit, Gerber, Lee Cook, Germer, Shippdakoff, Berenberg, m. fl. — var i färd med att gradvis preparera de socialistiska massornas uppfattning och känslor till en generalkupp, för att ödmjukt knäfalla och slumpa bort socialismen, dess ideal och principer till krigsbaronerna och den kapitalistiska makten, så som det brukats i olika politiska partier. "Socialist"-partiet var vid denna tidpunkt färdigt att kasta sig i armarna på "Arbetarpartiet" (The Labor Party, *icke* att förblanda med Socialist Labor Party — det gamla marxistiska partiet —) en ny borgerlig, "småborgerlig" blufforganisation, vilken antagit, eller rättare stulit, namnet "arbetare" utan att ha mera med arbetarklassens intressen att göra än himlen har med helvetet. Jag påstår att Socialist Party vid denna tid var färdigt att överlämna sin socialism till den organiserade kapitalismen, när vänsterflygelns element inom partiet, medvetna

Fängelsemurar fjättrar ej anden.
(Teckning av C. Need i Liberator.)

om denna hotande utsikt, började förenas och organisera sig. Dessa elements sammanslutning blev snart av en avsevärd styrka. Under de nästkommande tre månaderna var det mycket svårt att säga hur det hela skulle avlöpa. Men dessa grupper och medlemmar höll ut. De arbetade och agiterade natt och dag, de offrade sin förmåga och sin energi, en del gav hela dagsarbeten och andra tillsköt av sin veckoförtjänst. Det är skäl i att komma ihåg deras namn: Max Cohen, Louis Fraina, James Larkin, Lindgren, Gitlow Waton, Zucker, Mac Alpine, Reed, Wolfe Lovestone, Hammer,

Weinstone m. fl. I partiets ryska federation var det Hourwich, redaktör av "Novy Mir", Stoklitsky, federationens ordförande, Tywerowski, sekreterare, och Bubick, medlem av exekutivkommittén. Dessa kamrater är förtjänta av det största beröm.

Tre månader förflöt. Socialismen i Amerika var räddad, vänsterflygeln hade erövrat makten i partiet.

Hillqvit, den amerikanske Branting, denne charlatan, vilken poserat såsom en övertygad och hängiven socialist under de senaste 20 åren, men som hela tiden planerat och intrigerat för att förgifta och amputera Socialist Party, liksom han för 20 år sedan försvagade Socialist Labor Party och sökte förlöjliga upplysningsarbetet och kritiken från Daniel de Leon, Amerikas största geni inom den socialistiska rörelsen, denne illistige och durkdrivne oppurtunist Hillqvit själv tillstod sitt nederlag inför vänsterflygeln.

Så stark och inflytelserik inom Socialist Partys politiska liv hade vänsterflygeln blivit. I en artikel, som H. publicerade i början av maj i New York Call, behandlade han hånfullt vänsterflygeln och uppmanade denna att lämna Socialist Party. Med vänsterflygeln avsågs så gott som hela Socialist Partys medlemskap och Hillqvit visste detta. Vart ville han då hän med den hänsynslösa utmaning han kastade ut mot vänsterflygeln? Den illistige och sluge politikern spelade ut sitt sista kort. Han såg sin oundvikliga dom och var därför villig att förlora majoriteten av medlemmarna i Socialist Party om blott ledarna skulle kunna lyckas att behålla partiets namn, egendom, byggnader och tidningar. Resultatet blev också, att partiets namn, misskrediterat och ärelöst, och dess egendom uppgående till omkring en halv miljon dollar, nu tillhör denne man och hans klick. Men medlemmarna, Socialist Partys revolutionära massor, förnyade sin idealism genom bolsjevismens kraft och målmedvetenhet. Byråkratin har nu partiet i sina klor och det är blott en fråga om månader eller veckor, när namnet Socialist Party kommer att dö och ersättas av det mera passande småborgerliga namnet och organisationen "American Labor Party".

Jag tror att jag nu gjort det tämligen klart huru vänsterflygeln vid en viss tidpunkt började göra sig gällande inom Socialist Party. Detta var början till en lysande epok av revolutionär aktivitet. Före denna tid fanns ingenting inom Amerikas politiska liv på vilket man kunde peka och med säkerhet säga: detta är en vänsterflygelsidé; detta är vänsterflygelspolitik, vi måste följa den! Den amerikanska rörelsen hade städse den lägsta graden av intel-

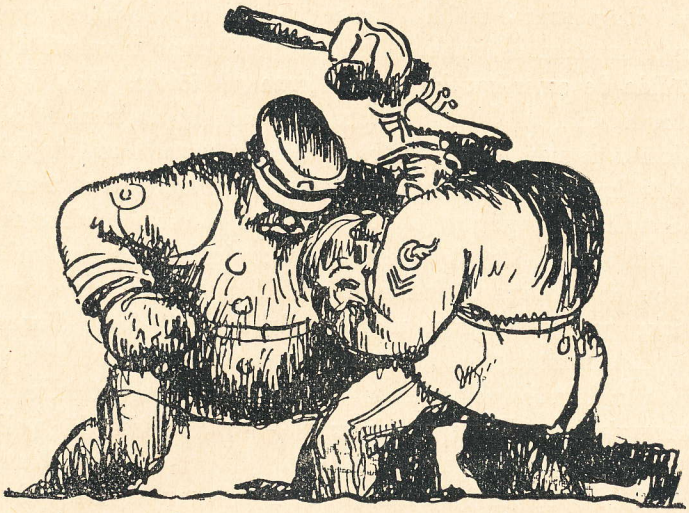

Strejkrätten i det fria Amerika.
(Gropper, Liberator.)

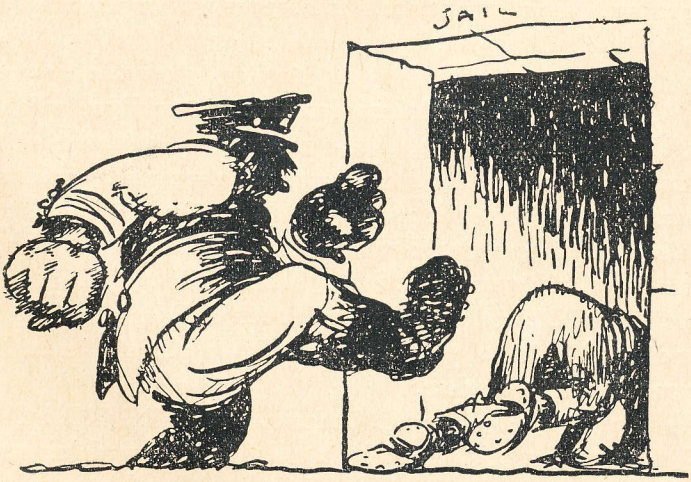

Mötesfrihet i Wilsons land.
(Gropper, Liberator.)

lektualitet. De stora massorna av kamraterna visste ingenting om Kienthal eller Zimmerwald. Hur mycket kände de då av socialismen, av vänstersocialismen? Men bolsjevikernas revolution kom. Den ställde de amerikanska socialisterna på fötter. Vad de förut hade lärt kastades bort såsom värdelöst och uppfattningen om att kapitalismen kunde voteras bort genom erövrande av majoriteten inom det kapitalistiska parlamentet och administrationen blev snart föremål för dagligt löje . . . Den amerikanske socialistens psykologi hade förändrats på en natt . . . Revolution var den enda lösningen av de ruskiga förhållandena, icke reformer, icke opportunism, icke parlamentarism, utan revolution, att fatta tjuren vid hornen, underminera den kapitalistiska staten och upprätta proletariska övergångsförhållanden till socialismen eller kommunismen, industrirepubliken. Detta nya begrepp — massaktion för politiska ändamål — gav utveckling åt en ny uppfattning bland Amerikas massor. Det gav snart upphov till nya ideer, nya känslor och stämningar, vilket gav ny lust och snart utvecklade sig till nya aktionsformer. Och dessa aktioner gavs slutligen styrka och riktning genom bildandet av en organisation, Nationella Vänsterflygeln i Amerika (The National Left Wing of America).

Men Amerikas vänsterflygel var behäftad med en grundsynd. Den var ingenting annat än en utbyggnad av Socialist Party, denna konservativa, socialpatriotiska, småborgerliga organisation, från vilken det var absolut nödvändigt att separera. Avsikten hos Vänsterflygeln var att "erövra partiet för den revolutionära socialismen". Att detta var opraktiskt det fick vi verkligen erfara den 30 augusti i Chicago. Vad skulle ni svenska kamrater säga till mig, om jag föreslog eder att överge vänsterpartiet och kasta er i armarna på borgarpartierna för att där söka erövra majoritet? Skulle inte det vara det enfaldigaste som kunde tänkas? Men detta var just vänsterflygelns i U. S. A. politik. Låt oss gå in på närmare detaljer. När de ledande i Socialist Party såg att medlemmarna verkligen blev revolutionära, handlade de genast så som konsekvenserna fordrade av dem.

Vid ett möte, som partiets exekutiva kommitté höll i Chicago i början av maj, uteslöt kommittén alla de underavdelningar (federationer), som vågat ansluta sig till vänsterflygelns manifest och program. Den nationella exekutivkommittén, som bestod av 7 ledamöter, hade panna att utesluta 40,000 goda revolutionära medlemmar ur Socialist Party, utan annan orsak, än att avdelningarna

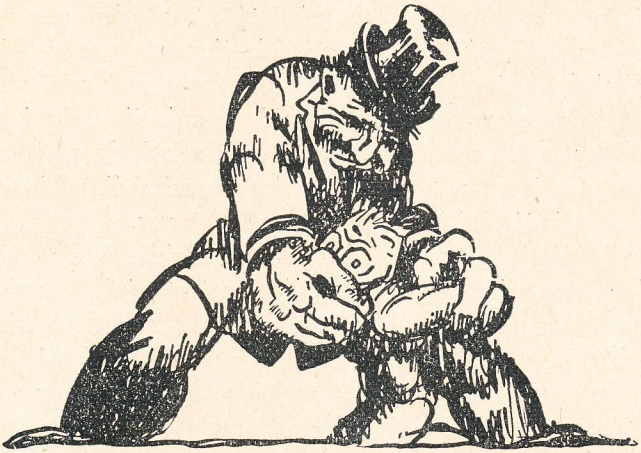

Yttrandefrihet i U. S. A. 1919.
(Gropper, Liberator)

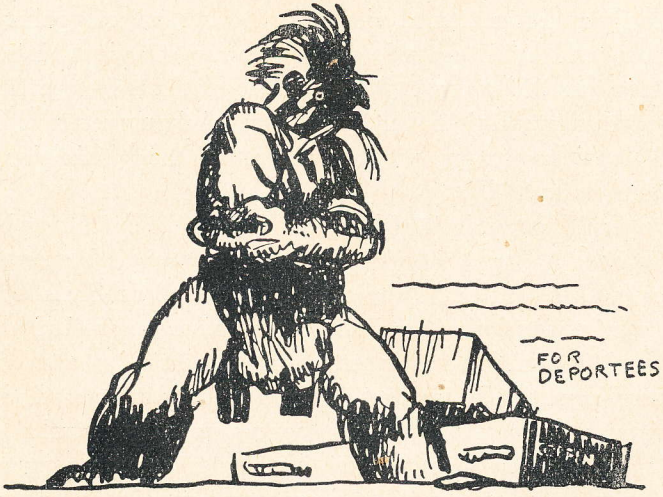

Asylrätten — kom inte hit!
(Gropper, Liberator.)

hade intagit en radikal ståndpunkt genom antagande av nämnda manifest och program. Tänk på detta, 7 medlemmar utesluter 40,000! Var detta allt? Ånej, organisationen i staten Michigan, vilken likaledes antagit manifestet och programmet, uteslöts också. Så blev också senare förhållandet med organisationerna i staterna Ohio och Massachussets. I staten New York hade statsexekutivkommittén (motsvarande ungefär våra svenska distriktsstyrelser) på samma sätt uteslutit avd:a i Kings, Qecuzy, Buffalo och Rochester, alla uteslutna på grund av att de förklarat sig solidariska med 3:dje Internationalen och antagit vänsterflygelns manifest och program. Över hela landet höll Socialist Party på att gå åt vänster. Detta visste ledarna och det var orsaken till att de vidtog så drastiska, despotiska och stadgevidriga åtgärder. Men vad företog vänsterflygeln för motåtgärder mot denna offensiv? Ingenting. Partiet upplöstes, desorganiserades. "Gör något!" ropades av alla. Men vänsterflygeln gjorde ingenting.

Man höll på att välja ombud till den kongress, som skulle hållas den 30 augusti. Likaledes röstades på medlemmar till den nya exekutivkommittén samt på ombud till internationella kongressen. Det vart klart, att nästan överallt endast vänsterombud komme att väljas, ett faktum som rapporten också visade. Men var och en, som satt sig in i situationen, visste att de av vänsterflygelns kandidater, som valdes till ombud, aldrig komme att vinna inträde på kongressen den 30 augusti. Jag läste i Politiken för den 22 sept. att inga vänsterombud tilläts komma in på kongressen. För mig var nyheten icke ny, jag visste detta redan för 3 månader sedan, innan kongressen hölls.

Vad skulle göras i ett sådant predikament? Det fanns blott en förnuftig och möjlig väg för oss, om vi, så som vi proklamerat, ville vara bolsjeviker, och detta var att bryta oss ut ur Socialist Party och bilda ett nytt parti, Amerikas Kommunistiska Parti. Men detta var ingen lätt sak. De svårigheter som kom och den vändning saken tog, kan icke behandlas i denna artikel, utan vare det nog sagt att inom vänsterflygeln ännu fanns element och starka sådana, vilka ännu stod på högerkanten. Vi måste komma ihåg att Socialist Party hade uteslutit hela organisationer, utan hänsyn till individuell uppfattning, så att en hel del högerelement plötsligt fann sig själva tillhöra vänsterflygeln utan att veta om det. Än vidare, en rörelse som var så opportunistisk kunde icke så där utan vidare bli verkligt radikal, även om den klassificerat sig annor-

lunda. När därför de mera avancerade elementen arbetade på att lösrycka vänsterflygeln från förbindelse med partiet och bilda ett kommunistiskt parti, fanns det andra, en klick på några hundra, lika ogenerade som Hillqvitkotteriet. En konflikt bröt ut inom vänsterflygeln, särskilt starkt under kongresserna den 15 och 21 juni, vilka båda kongresser jag bevistade och vilka jag hoppas få skriva om. Resultatet av dessa kongresser var att en obotlig splittring visade sig inom vänsterflygeln, så obotlig att vänstern inom flygeln icke ville ha något att göra med högern. Partiet var splittrat i tre delar, faktiskt fanns icke längre något parti. Blott några få möten hölls, ingen betalade sina medlemsavgifter, ingen organisation. Det hela var kaos. Rörelsen befann sig i en ömklig och hoplös ställning. Ingenting kunde hjälpa den utom den händelsernas egen logik, som snart följde.

Den 30 augusti kom. Denna dag är historisk. De som fortfarande trodde på at de kunde hänga kvar i Socialist Partys rockskört begav sig denna dag till den kongress som partiet sammankallat. Här kan tillämpas Cæsars ord, en smula omskrivna, de kom, de såg, de blev — utkastade. De stod, dessa goda bolsjeviker(!), med hatten i hand och tiggde inträde i en rent borgerlig Tammany-kongress (Tammany = det s. k. demokratiska amerikanska partiets centralhärd, utmärkt för sin korruption och bossvälde) och väntade att få stiga in. Då deras medförda fullmakter klart visade, att de valts inom distriktsorganisationer, som uteslutits ur partiet och icke längre var medlemmar, vad skulle de då vid kongressen att göra? Medan detta försiggick började också en annan kongress i samma stad, Chicago. Till denna kongress samlades ombud för den del av vänsterflygeln, som absolut och under inga omständigheter ville ha något vidare att göra med det korrumperade Socialist Party.

Denna kongress leddes av staten Michigan under ryska federationen (S. P. hade underorganisationer inom olika nationer, ex. skandinaviska, ryska etc.), vilka var den revolutionära rörelsens förtrupp i Amerika. Men där fanns också flera andra personer och grupper med stort inflytande. När nu de ombud, som tiggt inträde till Socialist Partys kongress, blivit utkastade, beslöt de gå över till denna andra kongress, där de vid ankomsten mottogs med öppna armar, hälsade med entusiastiska hurrarop. Det misstag de begått genom att resa till S. P:s 30 aug.-kongress glömdes och alla förklarade sin anslutning till Amerikas kommunistiska parti.

Det kommunistiska partiet kunde lika väl ha bildats den 21 juni, det fanns inget förnuft i att vänta till den 30 augusti. Under tiden mellan den 21 juni och den 30 augusti borde det kommunistiska partiet ha organiserats eller på något sätt de missförhållanden och missförstånd, som förefanns under denna tid och vilka den revolutionära rörelsen i Amerika kommer att få dyrt betala, ha bortskaffats. Men, som den store engelske skalden skriver: Allt väl, som slutar väl. Det kommunistiska partiet i Amerika kommer liksom fallet är med systerorganisationerna i Ryssland, Tyskland, Ungern, Finland, Sverge, Norge, Danmark etc., att taga plats som den mest avancerade delen av den revolutionära rörelsen i sitt land, och jag passar detta utmärkta tillfälle att såsom amerikansk kommunist sända hälsningar till alla kamrater-kommunister i andra land, framför allt hjärtliga och broderliga hälsningar till Sverges vänstersocialister.

Leve Amerikas kommunistiska parti!

Länge leve tredje Internationalen!

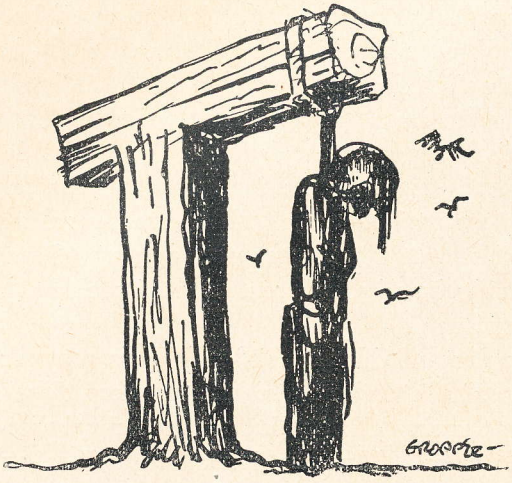

Industriell fred.
(Gropper, Liberator.)

GLASGOWKONGRESSEN — EN VÄNDPUNKT

Av C. N. CARLESON

De engelska arbetarorganisationernas kongress i Glasgow vidgas till en världshändelses vikt och betydelse. Den inleder de mest vakna och framskridna elementens räfst med det imperialistiska övermodet, med kapitalistisk stupiditet och med det "demokratiska" bländverket. Samtidigt har den bragt så mycken socialism och radikalism in i sina beslut, att vägen väsentligt jämnats för en snar, framtida samverkan med de vänstersocialistiska riktningarne på fastlandet. Fortsätter utvecklingen i Glasgowkongressens riktning, så kunna de revolutionära krafterna i Europa räkna med en förstärkning, som de forna socialdemokratiska partierna oftast måste undvara.

Under kriget hade arbetareledarne blivit krigspolitikens redskap — i England liksom i andra länder mer eller mindre fullständigt. Regeringar och borgarpartier måste i gengäld giva löften och koncessioner åt vissa arbetarekrav. Statskontroll över gruvorna och industrien infördes. Regeringen lovade rätt rundligt i fråga om gruvornas nationalisering. Framför allt hade man nödgats smörja arbetarna om munnen för genomtvingande av den temporära värnplikten, utan vilken kriget icke kunde vinnas. Utanpå denna politik, vars imperialistiska motiv nu skönjas allt klarare, drogs "demokratiens" vida och granna kåpa.

Kriget vanns. Centralmakterna krossades väsentligen tack vare engelska och amerikanska proletärmassors insats av liv och lem. Men efter den tillkämpade segern och efter de av Lloyd George under segerruset påpassligt utlysta parlamentsvalen i december i fjol, de s. k. "khakivalen", som gåvo en överväldigande, ehuru brokig majoritet åt regeringen, sprack snart "demokrati"-svindeln. Allt flere arbetare insågo, att de blivit förda bakom ljuset. Arbetslöshet och bostadsbrist, den genom truppernas successiva återvändande och krigsproduktionens avveckling ökade trängseln på arbetsmarknaden voro obehagliga, omedelbara verkningar av krigets avtynande och upphörande. De kapitalistiska konsor-

tierna med sitt centrum i City och sin synförvändande journalistik i den gula prässen hade icke för intet fyllt valagitationens kassor åt koalitionsregeringen; denna ålades en dubbel uppgift: dels att avtvinga Tyskland en givande fred, dels att med lämpliga medel hålla massorna i styr, om de skulle visa tecken till ett återuppvaknande ur den "demokratiska" och militära hypnosen.

Så började då bourgeoisiens återtåg från de feta löftena. Den s. k. Sankeykommissionens yrkande på gruvornas nationalisering avböjdes nu av regeringen; detta krav sammanställt med de talrika röster, som höjdes även för bankföretagens socialisering, ett krav synnerligen betydelsefullt i ett land, som allt mer tenderar från industrikapitalism till finanskapitalism, röjer den nära släktskapen mellan den tankegång, som börjat genomsyra de engelska arbetarne, och de idéer som den ryska sovjetrepubliken och den tyska vänstersocialismen sökt förverkliga. Det är ett komplex av fordringar, som förr eller senare leder till öppen, ohöljd kamp mellan samhällsklasserna efter de starkaste materiella intressens linjer.

Givande efter för de kapitalistiska intressenas påtryckning tummade regeringen på löftet om gruvornas nationalisering genom att reducera denna intervention i Englands mest vinstgivande och kulanta industri till blott och bart arbetarnes deltagande i kontroll över gruvarbetet. Gruvbolagens och övriga kapitalisters kampanj riktades samtidigt mot 6- eller 7-timmarsdagen under förevändning att produktionen minskades ända dithän, att hela den engelska industrin och exporten skulle allvarligt hotas av kolbrist, varjämte kolpriset för det allmänna bränslebehovet skruvades upp ej utan avsikt att uppreta den korttänkta massan av konsumenter mot arbetarnes "oblyga" anspråk. Gruvarbetarne svarade med en dräpande kritik av gruvarbetets hittillsvarande ledning, som icke kunde göras fullt effektiv, förrän arbetarna i hela samhällets intresse finge hand om produktionen.

I dessa ekonomiska spörsmål stod regeringen bunden av äldre förespeglingar under krigsåren. Den ryska interventionsfrågan åter var av ett relativt färskt datum. I och med vapenvilan på fronterna blev den först särskilt aktuell för Englands värnpliktige. Det bör emellertid anmärkas, att Arkangelskäventyret och överhuvudtaget Englands hållning till ryska rådsrepubliken hade livligt dryftats inom trängre radikala arbetarkretsar, inom "shops", inom verkstads- och fabriksklubbarna, som växte upp som aktivitetscentra bredvid och utanför de "patriotiserade", allt djupare in-

Amerikas arbetare i kamp för sina fredsmartyrer.
Försök med den stora generalstrejksklubban!
(Teckning av M. Becker i Liberator.)

somnande fackliga centralledningarna. Radikala pacifister sällade sig till denna opinion. Då det blev alltmera uppenbart, att Sovjet-Ryssland ej kunde militärt penetreras, spred sig bland massorna allt vidare tvivlet på, att vederbörande på ett rätt sätt gripit sig an med det ryska problemet.

Allt sammanlagt blottade humbugen i Lloyd George's krigs-"demokrati". Vilken glänsande triumf *utåt* för denna än khakivalen gåvo ett intryck av, var det likväl dessa som sköto det första för bourgeoisiens svindelpolitik, sedermera nående sin topp-

punkt i våldsfreden, farliga skottet i de engelska massornas blinda tro på världens ärevördigaste parlament. Och vidare: Om urbilden för borgarklassernas "konstitutionalism" började och börjar vackla i de *engelska* massornas föreställning och förtroende, måste det återverka på parlamentarismens kredit och anseende i alla länder. Den borgerliga "demokratismen", dristigt — eller av sin sociala och ekonomiska miljö tvingad därtill — knytande sina öden vid världskriget, står och faller med sin ideologis och sin praktiks urkälla — det brittiska parlamentet.

Den direkta aktionens starka framtoning i engelsk arbetarrörelse, markerad så kraftigt, att Glasgow-kongressen givit en törn åt hela diskussionsplanet i världspressen, är då den självklara verkan av all den desillusion, som kriget och freden framkallat. Varken Wilsons och Lloyd George's ordfyrverkeri eller allt tingel tangel i och omkring Nationernas förbund har kunnat hindra den proletäriska logiken, vägledd av socialismens solidaritetsidé, att bryta sig väg fram till stolt självhävdelse. Man får likväl härvid icke lämna ur sikte, att den direkta aktionen, antingen *brevidparlamentarisk* eller antiparlamentarisk, har starka rötter i de engelska arbetarnas mångåriga strejker och sega kamp för strejk- och "konspirations"-rätten. Rådsrysslands exempel, men säkerligen ännu mer den tyska revolutionens första skede, där även arbetarråden voro primus motor, tvingande med sig de stelnade fackförbundsformationerna, måste livligt erinra dem om 30- och 40-talen i den engelska arbetarrörelsen. Rådssystemet visade sig ej längre vara en specifik rysk företeelse. Det representerade en proletärisk instinkt och tankegång, som lätt kunde anknytas vid deras egna strider under ett sekel.

Det är ramen till Glasgow-kongressen.

Det är nu intressant att iakttaga hur direkt aktion stiger fram bland de engelska arbetarna icke som en idé, utan som en praktisk slutsats av faktiska premisser. Rysslandsfrågan tillika med avrustningen, industrikontrollen och nationaliseringen, vilket allt riskerades genom khakivalen, drev fram kongressens radikala beslut. Så kom striden att stå mellan de av Clyne och de äldre "boys' förfäktade "konstitutionella metoderna", vilket här betyder förhandling i vid bemärkelse, och den nya stridslystna taktiken. Både på borgare- och arbetaresidan synes man ha anat, att kongressen skulle ge signalen till en brytning. Regeringen gjorde min av att draga trupperna tillbaka från Arkangelsk. Men kongressen å sin

sida anade, att de drogos bort endast för att ersättas med nya, pålitliga styrkor. Slag i saken och främjande kongressens resoluta hållning gentemot det meningslösa Ishavskriget gjorde tvivelsutan överste Sherwood Kellys avslöjanden i "Daily Express". I hans framställning funnos följande grava punkter, som samtliga träffade den av arbetarne alltid misstrodde Winston Churchill. Denne, en av interventionspolitikens ivrigaste förkämpar, visades ha *direkt ljugit* inför aprlamentet, i det han förklarat, att fälttåget endast avsåge försvar för brittiska egodelar, medan Kelly, et ögonvittne, kunde bevisa att trupperna avsiktligt använts för offensiva syften, varom general Ironside kunde lämna närmare besked med sin mot Petrograd riktade plan till förening och samverkan med Denikins trupper. Vidare slog Kelly fast den nordvästryska, kontrarevolutionära arméns oduglighet, i det en del av den utgöres av opålitliga element, nämligen av fångar tagna från sovjetarmén. Slutligen påpekades att Churchill vidtagit en mängd åtgärder med hänsyn till Arkangelsk bakom sina ministerkollegers rygg och att alla manövrer avsett att förmå arbetarna att avstå från sin oppposition mot interventionen.

Glasgowkongressen betyder en arbetarnes myndighetsförklaring såväl gentemot fackförbundsbyråkratin som mot borgardömet. Impulsen gavs av Southportkonferensen, av matrosoroligheterna, av dockarbetarnas i Bristol vägran att lasta ammunition till Ryssland. Man ser nu efteråt, att 21 juli icke gått spårlöst förbi. Protesterna mot våldsfreden och bildandet av den s. k. "trippelalliansen" inom de engelska arbetareorganisationerna ha varit förspelet till kongressen, och, såsom så ofta i England — från ett relativt begränsat syfte, nämligen direkt aktion mot interventionen från en enstaka händelse och handling har vuxit ut en stor aktion och principstrid. Omröstning om generalstrejk hade redan varit på tal inom "Trippelalliansen", men hindrades då av dunkla krafter. Harmen häröver samt över att polisstrejken kvävdes av brist på understöd från fackförbundspåvarna sjöd tydligen under överläggningarna på kongressen.

Kravet på gruvornas nationalisering fick en skärpt formulering, som kommer nära ett ultimatum. Det blev "en överväldigande majoritet för en skarp resolution", anmärker "Labour Leader". Under hänvisning till den av regeringen slutligen i sticket lämnade kolkommissionens (Sankey-kommissionens) nationaliseringsförslag och samma kommissions häpnadsväckande undersök-

ningsresultat rörande gruvdriften uttalade sig kongressen för att tvinga regeringen att helt acceptera nationaliseringen och att, om Lloyd George vägrar, inkalla en särskild kongress. Vad allt kan icke sedan inträffa? Där stå i denna sak eniga och beslutsamma arbetarmassor. Det visade omröstningen, som gav 4,400,000 röster för och blott 77,000 mot resolutionen. Slutligen kan i detta sammanhang nämnas, att även *bankernas* "förstatligande" — ju även ett "bolsjevikiskt" otyg i borgarögon — var starkt på tal.

Parlamentskommittén fick vidare en svidande bakläxa. Kongressmajoriteten ville ha fram direkt aktion för *alla* frågor, ej blott de rent fackliga. Högerriktningen, kännande marken gunga under fötterna, lade då fram en krokbensresolution, som gav ett finger åt direkt aktion, men därifrån ville utesluta de *politiska* frågorna. Det sluga försöket strandade likväl. Resolutionen föll med 2,250,000 röster mot 2,030,000. Därmed var fältet fritt för det radikala yrkande på *motiverad* återremiss d. v. s. med upptagande av extraparlamentariska aktionsmedel för även politiska syften. Här stod striden mellan s. k. "konstitutionella metoder" och "den våldsamma vägen". För motiverad återremiss röstade 2,600,000; minoriteten utgjorde 1,100,000.

Då detta beslut blev känt, höjdes ett ramaskri i den borgerliga prässen. Man förstod att här var allvar. Ej mindre än *en fjärdedel* av samtliga engelska valmän voro representerade å kongressen. En dylik votering tydde ju på en så stark utbredning av misstroendet till koalitionsregeringen, att en av de första verkningarne av kongressen kan bli parlamentets upplösning och nya val. Den vägen vilja mellanmännen gå. Framför allt gäller skriket i borgartidningarne *fackföreningsrörelsens definitiva politisering*. De engelska förhållandena torde emellertid i industriellt och kommersiellt avseende vara så framskridna, att det steg, som tages till fullt frigjord, självständig politisk arbetarrörelse når med sina tåspetsar in i *statslivets former och institutioner*, hotande dem, därför att dessa så omsorgsfullt bevarats åt de *sociala* borgarintressena. Parlamentet är en alltför borgerlig sekelväxt för att i längden kunna suga upp de proletära elementen. Begreppet "reform" i sin engelska fattning börjar få en proletärisk översättning, vars språk är förunderligt likt en revolutions uttrycksmedel.

Vartåt vinden blåser är nu otvivelaktigt. Även den vacklande och oklare Hendersons ståtliga valseger är ett intyg om stämningen; hans val har sin styrka i sin negation av khakivalregimen.

På interventionsfrågan har man ju även rätt allmänt fordrat regeringens avgång.

Valet i Widnes, ett så tydligt och kraftigt symtom det än är, kan emellertid även utnyttjas av edm, som blot motvilligt följa med den nya svallvågen, men i själ och hjärta äro den direkta aktionens motståndare. Anhängarna av den gamla arbetaretaktiken peka på den Lloyd Georges politik sig motsättande Hendersons val som en ljusning över den parlamentariska vägen, som ett bevis för "den konstitutionella metodens" livsduglighet. Men låt blott nästa val bli en seger för borgarkoalitionen — vad sedan? Såväl Hendersson-valet som Glasgowkongressen låta de borgerliga tidningarna redan ropa, att England ej får låta sig tyranniseras av "unions". D. v. s. man ämnar ej tåla en öppen, aktiviserad klasskamp. Direkt aktion har emellertid även en annan representant i det brittiska samhället, nämligen Irlands "Sinnfeinare". Även de röra på sig, och det kan då vara skäl att erinra om, att där finns gammal tradition för sympatier och samverkan mellan engelsk arbetarrörelse och irländsk fristats-republikanism. Blott ett sådant namn som Davitt, den för många år sedan avlidne socialisten, som sökte skapa en allians mellan irländska och engelska proletärer, väcker föreställningar om möjligheten av en sådan samverkan. Förtryckta söka förtryckta.

Om den direkta aktionens väg beträdes, kan verkan vidare bli, att det liberala partiets isärsprängda halvor återförenas. Därpå vinner läget i klarhet. Då blir liberalismen i England otvivelaktigt det ledande konservativa borgerliga samlingspartiet *mot* arbetarne. Då, när liberalismen blir kärnan i en samhällsbevarande reaktion, faller den sista tunna slöjan från den sociala och politiska klasskampen. Hendersons val kan därför i detta avseende beteckna ett skiljemärke. Men ännu har man icke hunnit ända dithän. Man har att räkna med några sista förtvivlade försök av det liberala partiet att rycka åt sig och kvarhålla en del arbetaregrupper under sina fanor på linjen: partiell "socialisering", d. v. s. modererad arbetarekontroll, utbyggnad av Nationsförbundet och slutlikvidering av interventionen i Ryssland. T. o. m. Lloyd George i sitt senaste tal har slagit an demagogiska toner: "den gamla världen måste falla"!! Och vad betyder det, om ej fruktan för en proletärisk anstorm, att vederbörande i London hålla god min vid underrättelserna om de av Ententen behärskade

estniska, lettiska och litauiska regeringarnes beredvillighet att förhandla med ryska rådsrepubliken?

Den borgerliga "demokratismen" känner sig farligt hotad av de tendenser, som segrade på Glasgowkongressen. De få en kort och träffande karaktäristik i följande uttalande i "Labour Leader":

"Kongressen har riktat det strängast möjliga klandervotum mot arbetarledare, som upphört att leda och i stället inhösta bifall av arbetarnes och socialismens traditionella fiender. Genom sitt avgörande votum i förkastelsedomen över Parlamentskommitténs vägran att inkalla en extra kongress för överläggning om den fackliga aktionen med hänsyn till kriget mot Ryssland, värnplikten och användningen av militär i arbetstvister hävdade kongressen sin rätt att kontrollera sina egna representanters snedsprång. Vi lyckönska hjärtligt Robert Smillie för den klokhet och det mod, varmed han väglett sina fackliga kamrater genom denna svåra kris.

Om arbetarrörelsen kan bevara sin nuvarande obrutna front, behöva vi hysa mindre fruktan för ett upprepande av de i hög grad okonstitutionella metoder och åtgärder från regeringens sida, som misskrediterat det engelska parlamentet i världens ögon".

Den klara, utpräglade högern har nu ställts på distans i Glasgow. Havelock Wilson är alldeles ur spelet; en osympatisk regeringshund och krigsblåsare åt Lloyd George under de senare åren har han fått sin välförtjänta lön. Honom göra de andra sällskap. Av Tjitjerin, ryska rådsrepublikens nuvarande utrikeskommissarie, som på sin tid länge vistats i England, få de följande orlovssedel i "The Socialist": "Jack Jones, en av Hyndmans medarbetare, en briljant demagog ur arbetareklass, f. n. en av nationalsocialisternas pelare, som fordom gjorde turnéer genom England, hållande revolutionära tal, men som i dag, berusad som alltid, monotont upprepar de gamla patriotiska och opportunistiska fraserna. Clynes, en lång tid en framstående medlem av Independent Labour Party, en katolsk klerikal, de klerikala opportunistiska kretsarnes hängivne tjänare och under kriget en av de mest inflytelserika ledarne i socialförrädarnes politik, livsmedelsminister i Lloyd Georges ministär. Vid hans sida Walsh, som oligarkien spelar ut mot gruvarbetarnes ledare och ärlige vän Robert Smillie. Dessa tre pelare i förräderi-socialism göra även sitt yttersta för att rättfärdiga fredstraktaten i Versailles."

Så långt Tjitjerin. Versaillesfreden betecknades å kongressen som "brottslig", nödvändigt uppkallande mot sig ett folkmassornas förbund.

Mellanmännen representerades av Henderson och en Macdonald, båda goda vänner till topparna i Brantings "International". Nu, under intrycket av en strömkantring, försökte de svänga på klacken. Uppskrämd av radikalismens järtecken och för att rädda "demokratismen" vid randen av ett bråddjup fordrade Henderson mildring av fredsvillkoren och "parlamentets rehabilitering" — i arbetaremassornas förtroende! Så talade han för att sedan kunna varna för "en ytterlighetsaktion, som bär hän till en ytterst allvarlig kris" — — avgrundsmajestätet revolutionen själv! Macdonald, god diplomat, var för direkt aktion — i "det tionde" yttersta fallet och då endast för att "åter bringa parlamentet till känsla av sitt ansvar".

Så blåste dessa ledare på fingrarne, när de nu nödgades vidröra det heta järnet. Deras veka, kvalmiga tal genomkorsades av en Smillies och Ben Turners blixtar. Den förre sade rent ut, att Parlamentskommittén fördärvade solidariteten mellan arbetarne. Alldeles vad vis venska vänstersocialister sagt om våra högersocialisters sprängningspolitik. Och Turner ljungande: "Om ni vill hejda den allmänna bankrutten, stoppa då kriget mot Ryssland och bortslösandet av två milj. pd pr dag. Landets liv och själ behöver förr räddas än profitmakarnes profiter. Arbetarnes stora plikt är att organisera och taga i besittning landet för sin egen räkning".

Sådana "bolsjevikiska", djärva tal, som voro krigsförklaringar mot "demokratin", mot arbetarnes tjänstehjonslega hos de borgerliga parierna och mot våldsfred och antirevolutionär politik i öster, satte den outplånliga stämpeln på genombrottets Glasgow-kongress.

Den direkta aktionen är på marsch. Taktikens former kunna beslöjas och fördunklas. Högerriktningen kan resa hinder i förbehåll och klausuler och fackförbundsbyråkratin kan söka betäckning och skydd bakom kompromissarier, men vad som icke kan förnekas är Glasgowkongressens klara avspegling av de radikala och handlingskraftiga elementens ökade styrka och makt att giva den engelska arbetarevärlden en ny prägel och förvandla den från ett "demokratins" annex till en självständigt handlande, revolutionerande armé.

JÄRNVÄGSSTREJKEN I ENGLAND

Glasgow-kongressen, som godkände direkt aktion, som det lämpligaste och bästa medlet för Englands arbetare att genomdriva sina krav, kom mycken buller åstad, och när järnvägsmännen, som sedan 1914 varit missnöjda med regeringens hållning mot dem, kort därefter förklarade strejk, då man sökte beröva dem de löneförmåner kris- och krigstiden skänkt dem, steg stormen till maximum. Alla insåg genast att här gällde en kraftmätning, som kunde få de mest vittgående konsekvenser. Att strejken även blev lyckad och kunde avblåsas som en seger för arbetarna kan fastslås, även om kampen upphörde innan den nått sitt mest kritiska skede. Att regeringen gav vika och framkom med ett förslag som kunde godtas av arbetarna, även om det ej helt omfattade och godkände de krav som ursprungligen rests av järnvägsmännen, visar att regeringen icke ville spänna bågen till det yttersta ännu — ty det syntes klart att transport- och gruvarbetarna jämte några andra grupper var redo understödja järnvägsarbetarna. Då hade strejkens lönekaraktär blivit politisk och därmed England kanske stått inför revolutionen. Detta vågade man ännu icke risken och den skickliga politiska navigatorn Lloyd George navigerade så väl sin brittiska statsskuta, att uppskov vanns. Men redan nu samlar sig nya hotande moln på den brittiska inrikespolitikens firmament. Urladdningen kan väntas innan allt för många månader gått till ända.

Villkoren för arbetarna tedde sig som följer:

1) arbetet upptages omedelbart,

2) underhandlingarna fortsättes men slutföres före den 31 dec.,

3) *lönerna stabiliseras på sin nuvarande nivå* till den 30 sept. 1920. Efter den 1 aug. 1920 kan de revideras i överensstämmelse med då varande förhållanden,

4) ingen fullväxt erhåller under 51 shillings i veckan, så länge levnadskostnaderna icke är lägre än 110 % över levnadskostnaderna före kriget,

5) inga trakasserier mot strejkande eller arbetande,

6) på grund av strejken innehållna löner utbetalas efter arbetets återupptagande.

Alltså en seger med bättre löner, då levnadskostnaderna i England faller. Men största vinsten var dock att regeringen fick skrinlägga sin beramade lönenedsättning.

JOHN BULL OCH INDIEN

Av ALICE WALLENIUS

Det engelska världsväldet, som sträcker sina griparmar runt hela jordklotet, har genom världskriget ytterligare förstorats. Det övertar en del av de tyska kolonierna i Afrika och stärker sitt inflytande i Arabien, Persien, Afganistan och Tibet, det gör stora framsteg i Syrien och Armenien, och det har gjort försök att vinna fast fot i norra Ryssland och Östersjön. Av stor betydelse för England är, att Tyskland utdrivits från Mindre Asien. Därigenom kan England få inflytande över Bagdadbanan, som länge varit ett föremål för dess avundsjuka blickar, och kommer på så sätt ett stort steg närmare förverkligandet av sin dröm: att skapa ett sammanhängande bälte av kolonier runt Indiska oceanen och, som dess pulsåder, järnvägslinjen Kap—Kairo—Mecka—Koweit—Kalkutta, vilken delvis redan blivit färdigbyggd. Framför allt gäller det för England att skydda Indien, den dyrbaraste juvelen i den engelska kungakronan, landet, som inbragt England omätliga rikedomar, medan det självt blivit mer och mer utarmat. Indien har under årtionden varit det engelska kapitalets stora exploationsfält och har nu kommit så långt — efter att ha varit ett av världens rikaste länder — att dess folk icke vet vad det vill säga att känna sig mätt. Det svältande, försvagade folket dör massvis under de svåra epidemier, som ständigt rasar där — influensan har nyligen skördat icke mindre än sex miljoner. Indierns medelålder är 23 år — ett kort liv, men långt nog för en slav! Dödligheten är i Indien 30,9 på 1,000, medan den i Kanada är 15,12 och i Nya Zeeland 9,5. Under den gamla indiska regimen skulle bonden lämna $^1/_6$ av sina produkter till regeringen, $^5/_6$ fick han själv behålla. Den nuvarande regeringen tar hälften av allt vad han producerar, oberoende av hur skörden utfaller.

Så har Indien, sagornas, djunglernas och ädelstenarnas land under Englands herravälde förvandlats till ett svältens, armodets och det undertryckta hatets land. Hatet mot engelsmännen, främlingarna, som erövrat landet och förtrycker och suger ut det, har

under generation efter generation ätit sig in hos det indiska folket, börjande hos de förödmjukade härskarsläkterna, som leende och bugande måste åse, hur engelsmännen frånrövade dem makt och inflytande och endast lämnade kvar skenet — och knappast det, och ända ned till de nakna och svältande proletärerna, som under fjorton och sexton timmar av dygnet slavar för att skaffa guld åt förtryckarna. Starkast och mest medvetet är hatet hos de bildade indierna, som till fullo kan uppskatta, vad deras land varit, vad det kunde vara, och vad det blivit under utsugarnas vålds- och blodsvälde. Ty ett sådant har Englands herravälde i Indien alltid varit och är så fortfarande, att döma av de underrättelser som i icke alltför riklig mängd sprids därifrån. Förgäves har indierna revolterat, förgäves har de mördat de hatade främlingarna, förgäves har de sökt stå emot det brittiska inflytandet på alla områden — alla deras försök har blivit kvävda i blod. Och ännu i dag triumferar de 300,000 engelsmännen över de 300,000,000 indierna. Numera är det dock icke endast genom sin högre kultur, som engelsmännen behärskar indierna — det finns redan alltför många hinduer, som skaffat sig modern bildning vid de europeiska universiteten, många yrkesbildade, många vetenskapsmän, många skalder och författare, som kan föra sitt lands talan. England måste numera stöda sig på ett annat vapen än okunnigheten hos de förtryckta. Det begagnar sig av den gamla taktiken att söndra och härska: det underblåser avundsjukan och rangsjukan hos de många maharadjorna, det privilegierar muhammedanerna, vilka utgör endast en femtedel av befolkningen o. s. v.

Hittills har också denna taktik lyckats. Men att döma av de händelser, vilka på senare tider inträffat i Indien, ser det ut som om även detta medel håller på att bli föråldrat. Såväl bland arbetarna som inom övriga samhällsklasser har man fått klart för sig, att sammanhållning och gemensam aktion är den enda vägen till framgång.

Arbetarrörelsen är också stadd i livlig utveckling. Nyligen anlände till England grundaren av den indiska fackföreningsrörelsen, presidenten för Madras' arbetarförbund, B. P. Wadia. Hans uppgift är att studera arbetsbetingelserna i England för att sedan få de indiska fabrikslagarna ändrade till en mera tidsenlig form. Först och främst är det för en förkortad arbetsdag de indiska industriarbetarna kämpar. Anspråksfulla kan man icke kalla deras

fordringar, då de ännu icke går ut på mera än tolv timmars arbetsdag.

Mr Wadia hade företräde inför en kommitté, tillsatt av de olika engelska arbetarorganisationerna, och redogjorde därvid för arbetarrörelsens nuvarande läge i Indien. Enligt hans uppgift består Madras' arbetarunion av 20,000 medlemmar. Överallt i landet är intresset för fackrörelsen stort, och han har från alla håll blivit kallad att bilda lokalorganisationer. Även bland lantbruksarbetarna sprider sig intresset och arbetet för gemensam aktion.

De nuvarande sociala förhållandena är, säger mr Wadia, absolut outhärdliga. Arbetarnas hopp står nu till den ifrågasatta politiska rösträtten. Genom den hoppas de bli i stånd att förbättra sina villkor. Deras önskan är att komma i förbindelse med proletariatet i andra delar av världen. De har insett, att de ensamma icke kan åstadkomma något. De förstår, att de endast genom att gå hand i hand med arbetarna i andra länder kan nå resultatet av sin aktion, och de vänder sig då i främsta rummet till Englands arbetare, deras närmaste bröder, vilka bäst känner till deras ställning.

Indiens arbetare har alltså tagit ett stort steg framåt, då de lämnat den enbart nationella kampen och beslutit gå samman med världsproletariatet.

*

Icke mindre farlig för det engelska herraväldet är den nationella rörelsen i Indien. Även den har på senare tider fått ny vind i seglen. De indiska självständighetsmännen har nämligen slutit ett förbund, varvid för första gången ras- och religionsolikheterna fått vika för det stora gemensamma: kampen för Indiens oberoende. Det påstås, att detta förbund redan burit frukter, att upproret i Egypten, oroligheterna i Indien detta år och det afganska kriget är det första resultatet av rörelsen. England har visserligen lyckats undertrycka också dessa upprorsförsök, men de är i alla fall ett tecken på att tiden mognar, att miljonerna i Indien snart skall avkasta det ok, de burit så länge och som de hatar så intensivt, som endast österlänningar kan hata. Och icke endast Indiens miljoner — även Arabiens och Egyptens folk är representerade i det ovan omtalade förbundet — även de drömmer om den dag, då de

på nytt är herrar i sitt eget land. Drömmer och arbetar — och en dag springer bomben.

Ty Asiens folk är ett annat än Europas, och det glödande hatet till förtryckarna kan utplånas varken genom stränga eller milda åtgärder. Englands regering har försökt med bådadera, men alltid misslyckats. Revolter, bomber och attentatförsök har blivit svaret t. o. m. på dess bäst menande reformer. För den engelska imperialismen finnes ingen väg till Indiens hjärta. Det visar tydligt den rad av revolutioner, som England haft att undertrycka under den tid det behärskat Indien. Redan år 1892 redogör Ostindiska kompaniets rapport för en revolutionär rörelse. År 1857 utbröt det stora indiska upproret, som dock slutade olyckligt för Indien. År 1878 framkallade lord Lyttons reaktionära politik ett nytt upprorsförsök. Under åren 1883—84 rådde i Indien en stark revolutionär stämning till följd av vissa stränga förordningar från regeringen. År 1885 organiserades en nationalkongress för Indien. De mera moderata elementen lät sig nöja med denna skenreform, men inom de undre lagren jäste det, och oroligheter utbröt på flera ställen. Bengalens delning år 1905 i två förvaltningsområden gav den revolutionära rörelsen ökad näring och jäsning har under de senare åren flera gånger tagit sig våldsamma utbrott bl. a. i attentatförsök mot vicekonungen och de högre ämbetsmännen och t. o. m. mot konung Georg själv, då han företog sin resa till Indien 1912.

I april detta år visade sig de första tecknen till den kommande stora revolutionen. I provinsen Punjab utbröt svåra oroligheter. De upproriska understöddes med vapen och ammunition från Afganistan och, såsom det påstods, från Ryssland. Även detta uppror kuvades av engelsmännen, och efterräkningarna är ännu icke fullständigt uppklarade. De fängslade revolutionärerna dömes av krigsrätt, och domarna är ytterligt stränga. I en tidning meddelades t. ex. att 20 upprorsmän dömts till döden. Många har dömts till 15 och 20 års fängelse; förlust av egendom o. s. v. Vi känner tillvägagångssättet från andra länder, där revolutionen krossats. Reaktionen är sig lik överallt: i Finland, Tyskland, Indien och Ungern. Emellertid har den liberala och arbetarpressen i England, ävensom dessa partiers representanter i parlamentet rest en så stark opposition mot denna terror, att den indiska regeringen sett sig tvungen att återkalla dödsdomarna och betydligt

förmildra de övriga straffen. Den engelska regeringen har dessutom meddelat, att en kommission skall avsändas till Punjab för att undersöka förhållandena. Denna kommission, som skall bestå av en engelsk jurist som ordförande och två indier, en muhammedan och en hindu, alla utsedda av regeringen, kommer dock troligen icke att mötas av förtroende från befolkningens sida och kan betraktas som en skenåtgärd för att lugna de oroliga i hemlandet.

*

Englands inre politik i Indien har alltid varit ett dubbelspel. Man har tilldelat befolkningen vissa rättigheter och genomfört reformer, vilka sedan basunats ut i världen och isynnerhet i hemlandet. De har givit Englands politik ett sken av humanitet och rättvisa och gjort att engelsmännen själva fått den uppfattningen, att de upprätthåller en mycket lyckad regering i Indien. Men medan världen ännu suttit stum av beundran inför Englands högsinthet, har regeringen i all stillhet vidtagit åtgärder i motsatt riktning, så att de nyss skänkta rättigheterna på alla sätt kringskurits, och gjort att den verkliga nyttan av reformerna blivit minimal. Så t. ex. delningen av Bengalen, som påstods vara så fördelaktig i förvaltningsavseende, men innerst var avsedd att försvaga hinduernas ställning. Konung Edvards manifest av år 1908 påbjöd, att de infödda skulle få större andel i förvaltningen. Denna åtgärd betydde i själva verket icke mycket, då engelsmännen överallt skulle bilda majoriteten. "Indian councils act" 1909 bestämde, att europeerna icke får utgöra majoriteten i lokalstyrelserna, men denna majoritet bibehölls i den lagstiftande församlingen. Och denna församling utfärdade följande år en mycket sträng presslag med censur och förbud för tidningar att utkomma utan tillstånd av myndigheterna. Med tillhjälp av denna lag har myndigheterna sedan dess kunnat undertrycka alla tidningar, som icke gått i en för dem behaglig anda.

Detta regeringens dubbelspel framträder särskilt tydligt i de senaste händelserna. Medan man väntar på att parlamentet skall anta en reformlag för Indien, som skall ge infödingarna politisk rösträtt, vidsträckt rätt till självstyrelse o. s. v., har den indiska

regeringen stadfäst nya förordningar, som med skäl kan räknas bland de mest reaktionära i världen. Dessa s. k. "Rowlatt Bills" utgör egentligen komplement till den indiska kriminallagen och har ansetts av behovet påkallade efter de senaste oroligheterna. Lagförslaget uppgjordes av en kommitté, bestående av en indier och några engelsmän. Det antogs av lagstiftande församlingen trots protester från alla dess indiska medlemmar. Att förslaget fastställts som lag har väckt en oerhörd förbittring i Indien och starkt bidragit till sammanslutningen mellan de olika partierna. De indiska självständighetsmännen, mot vilka de nya förordningarna till stor del är riktade, fördubblar sina ansträngningar, likasom tillslutningen till deras parti mångdubblats. Protester höjs från alla kretsar mot detta ingrepp i de mest primitiva mänskliga rättigheter. Det engelska herraväldet i Indien har slagit en ny spik i sin likkista.

Det kan kanske intressera Zimmerwalds läsare att ta del av innehållet i dessa "Rowlatt Bills", som kan sägas utgöra kulminationen av den engelska kulturen i Indien.

Enligt de nya förordningarna skall varje person, som i sin ägo har publicerade eller icke-publicerade dokument eller bilder, vilka kan anses "brottsliga", häktas och straffas med fängelse till två år. Brottsligt är varje dokument, vars innehåll på ett eller annat sätt kan vara till skada för hans majestät, den lagliga regeringen eller statens tjänstemän. Den obetydligaste kritik av t. ex. polisens verksamhet kan föranleda åtgärd från myndigheternas sida. Rättegången mot den häktade är hemlig, och en särskilt tillsatt domstol utan jury fäller domen, som är slutlig och avgörande. Den anklagade har icke rätt att försvara sig. Icke heller får något vittne uppträda till hans försvar. Och slutligen måste en person, som blivit frigiven, ställa borgen för sitt uppträdande under en viss tid. Han får icke lämna ett bestämt område utan myndigheternas tillstånd och har för all framtid förlorat rätten att skriftligt eller muntligt delta i offentlig diskussion rörande politiska frågor.

Såsom synes är det icke underligt, att infödingarnas förbittring är stor, och att man talar om inkvisition i Indien. En ansedd tidskrift "The Modern Rewiew" i Kalkutta, har också påvisat de slående likheterna mellan den spanska inkvisitionen. Stjärnkammaren på Stuartarnas tid och dessa moderna engelska lagar:

1. En person kan häktas och hållas fängslad utan undersökning.
2. Den anklagade hålles i okunnighet om namnet etc. på sin åklagare och de vittnen, som uppträder emot honom.
3. Den anklagade konfronteras icke med åklagaren eller vittnena.
4. Den anklagade får endast ett skriftligt meddelande om de brott, som påbördas honom.
5. Den anklagade har icke rätt att anställa försvarsadvokat.
6. Inga vittnen får uppträda till hans förmån.
7. Rättegången är hemlig.
8. Rättegången försiggår på ett helt annat sätt än det vanliga.
9. Undersökningen kan utsträckas på obestämd tid.

I "Kesari", en indisk tidning, publiceras de första resultaten av den nya lagens godkännande. Under tiden 1 maj—20 juni häktades och ställdes inför rätta 596 personer. Av dessa blev 172 frikända och 424 ådömda straff. 17 proc. (73) dömdes till döden; 34,5 proc. (147) deporterades, en del för livstiden, andra för vissa år; 48,5 proc. (204) dömdes till fängelsestraff, varierande mellan 6 månader och 14 år. Dessutom blev flera framstående medborgare ådömda spöstraff, vilka utfördes offentligt.

Med dessa reaktionära och inkvisitoriska åtgärder hoppas England alltså kunna kväva de kommande nationella och sociala oroligheterna. Ty det är klart, att det icke endast är fruktan för nationalisternas verksamhet, som dikterat regeringens åtgärder, utan att de i lika hög grad är ett utslag av fruktan för arbetarrörelsen, för bolsjevismen, som också hunnit till Indien. Det har nämligen visat sig, att revolutionsrörelsen i våras var av lika mycket social som nationell karaktär, och man trodde sig finna vissa trådar som ledde till Ryssland. Såsom förut nämnts, försågs de upproriska med vapen och ammunition från Afganistan, och detta blev en välkommen anledning för England att ingripa mot Afganistan, som tvangs till en förödmjukande fred och ställdes i fullkomligt beroende av England. Härigenom har England ytterligare förstärkt sin gräns i norr mot Ryssland och mot bolsjevismens inflytande, vilket är vida farligare för det engelska väldet i Indien än ett reaktionärt Ryssland.

*

Om England med alla dessa åtgärder, både yttre och inre, förmår hålla Indien fritt från bolsjevism, det får väl framtiden utvisa. Klokare vore dock en politik, som lämnade "the Rowlatt Bills" och andra liknande lagar åsido och i tid gav efter för Indiens krav på självstyrelse och reformer, politiska och sociala. Framsynta engelsmän har också insett detta och förenar sina röster med Indiens. Så har t. ex. en kommission i Kalkutta under dr Sadlers ledning utarbetat ett förslag till nytt undervisningssystem för Bengalen med dess 40 miljoner invånare. I rapporten framhålles, att en av de förnämsta orsakerna till det sociala missnöjet är den försummade uppfostran. Det är därför hög tid, att regeringen börjar gottgöra vad den försummat under de senaste åttio åren.

Kommissionen föreslår vittgående förändringar bl. a. beträffande skolornas organisation, lärarnas utbildning, kvinnornas uppfostran, inrättandet av universitet o. s. v. Dessa reformer kommer naturligtvis att kosta tid och pengar och det är knappast troligt att regeringen godkänner förslaget. En blick på Indiens budget för 1919—20 visar tydligt, vart regeringen syftar. Där anslås nämligen 206,000,000 pund direkt för arméns behov, vartill kommer ett indirekt tillskott på måga miljoner genom att järnvägarna, som till största delen tjänar strategiska ändamål, på sin del fått 121,000,000 pund. För uppfostran är anslagna endast 838,338 pund. Siffrorna visar tydligare än ord, vad Indien har att vänta, även om "the Reform Bill" skulle bli antagen av parlamentet.

Ännu är dock Indien lojalt. Ännu sänder det deputationer och representanter. Men ve England, om det icke i tid lyssnar till förnuftets röst, om det kommer för sent med sina reformer! Det finnes krafter där borta i fjärran östern, som icke ens imperialismens mordvapen skall kunna motstå, då de en gång kommit till insikt om, att enighet ger styrka. Sovjet-regeringens upprop till Asiens folk blir kanske gnistan, som tänder eld i krutfatet. Det föraktade Asien skall resa sig ur sin hundraåriga förnedring och kasta av sig de europeiska barbarernas ok. Det skall se sin gamla kultur blomstra upp på nytt. Och kanske mänsklighetens nya tid ännu en gång skall födas i Asien.

I SOCIALISERINGSFRÅGAN
KRITIK OCH REFLEXIONER
Av NILS ANDERSSON

I.

Arbetarklassens återuppvaknande

Genom arbetarrörelsens storartade framsteg icke minst under kriget, som kanske mer än mycken agitation uppvisat bristerna i det borgerliga, kapitalistiska samhället, har kardinalpukten i det socialistiska programmet, socialiseringstanken, förts fram till levande aktualitet. Den privata äganderätten och den därav följande utsugningen av arbetet är det förnämsta kännemärket på det nuvarande samhällsskicket. Detta förvända system på produktionslivets område och statens förvandling till ett redskap för privatkapitalistiska intressen mognade jämsides med arbetarmassornas obetydliga eller obefintliga inflytande i samhället den utveckling, som följdriktigt ledde till världskriget.

I enlighet med den stadgade övertygelsen hos de arbetande men egendomslösa massorna, att med besittningen av produktionsmedlen också följer en avgjort härskande ställning i samhället, reses nu från alla världens socialister det principiella kravet på socialisering, d. v. s. återförandet i samhällets, det arbetande folkets, händer av naturrikedomarna och produktionskrafterna. Med den kapitalistiska regimen och fåtalets tillgodogörande av arbetets frukter må det nu vara slut. En ny era måste inledas. Det kapitalistiska vålds- och utsugaresamhället har genom sitt senaste stora brott mot mänskligheten, världskriget, som öppnat ögonen på så mången, rett sin egen grav. Nu måste socialismen bli byggmästare för det nya samhället.

Överallt i den civiliserade världen, där kapitalistisk skändlighet förberett marken, höjes således kravet på den ändrade samfundsordning, som innebär det privata kapitalets och vinstintressets avkoppling från produktionen. Produktionen liksom ock fördelningen

av dess resultat anses som en samhällsangelägenhet, ej längre som ett fritt område för den privata företagsamheten.

I de i kriget besegrade länderna skedde i omedelbart sammanhang med den militära katastrofen också en politisk omvälvning. Men icke endast en politisk omvälving utan i och med denna även en social. Revolutionerna utlöste omedelbart sociala nydaningar. Socialism och socialisering stod det omedelbart på dagordningen. Men även i de länder, som avgått med segern, kräver nu arbetarna och socialisterna en annan tingens ordning. Oupphörliga kriser skakar det engelska väldet. De mäktiga brittiska arbetarorganisationerna ger allt eftertryckligare tillkänna, att de icke är belåtna med status quo. Så har som bekant frågan om de viktigaste industrigrenarnas nationalisering sedan en tid tillbaka stått främst i förgrunden i engelsk politik. Det lider heller intet tvivel därom att de engelska arbetarna kommer att — trots kapitalistregeringens motstånd — tvinga sin mening igenom. Även i Amerika börjar de stora och växande fackliga sammanslutningarna göra sig påminta till stort bekymmer för den finansoligarkiska diktaturen, som tydligen trott att den vore säker blott den politiska arbetarerörelsen krossades genom ledarnas fägslande och allsköns lynchjustis. De italienska arbetarna intar en sådan revolutionär position, att ententediktatorerna icke längre vågar räkna med Italien, då det gäller det för ententeimperialismen stora gemensamma intresset att krossa sovjetmakten i Ryssland. Även det franska proletariatet samlar sig till kamp.

Inom de neutrala nationerna, som varit förskonade från själva kriget, men alltför väl fått känna på dess svåra ekonomiska verkningar, går arbetarrörelsen också fram efter djärvare linjer än förr. Här i landet är en kraftig facklig uppryckning och en svällande kraftkänsla inom arbetarlederna bestämt skönjbar. Även här börjar man finna att tiden är inne för ett verkligt genombrott. Arbetarklassen kan icke låta sig nöja med enbart de så kallade medborgerliga rättigheterna, vilka man för övrigt småaktigt knusslar med. Den kräver icke endast politiskt "inflytande" utan också ett *avgörande* inflytande i enlighet med socialistisk tankegång på hela näringslivet. Den kräver kort sagt socialisering och demokratisering av produktionen, produktionsmedlen i samhällets händer och deras förvaltning på demokratiskt vis.

II.

Socialisering och rådssystem i revolutionsländerna

I revolutionsländerna kom det omedelbart efter omvälvningarna till en radikal brytning med de borgerliga egendomsbegreppen. Särskilt var detta fallet i Ryssland och Ungern under det den tyska revolutionen tack vare den högersocialistiska riktningens styrka icke nådde samma djup. Enligt en ganska framstående svensk högersocialist, nämligen partisekreteraren Möller, är en social revolution ett nonsens. Politiska revolutioner må vara, men sociala — bort det. Och likväl visar det sig överallt, att revolutionernas sociala innebörd är det väsentliga i desamma. I Ryssland åtnöjde sig icke de fattiga proletärerna och bönderna med kadetternas och borgarnas politiska revolution, som kastade tsaren ur sadeln och avsåg att förvandla landet till en borgerlig republik. De fullföljde revolutionen socialt, bönderna ville ha jorden och arbetarna fabrikerna. Det ungerska proletariatet på samma sätt. Den finska revolutionen var ingenting annat än ett klasskrig, en social fejd — för arbetarna en kamp för socialistisk samhällsordning. Det sociala inslaget i den tyska revolutionen låter sig ej heller bestridas. Frånsett scheidemännen — vilka för övrigt bekämpade revolutionstendenserna — gjorde väl arbetarmassorna sin revolutionära insats lika mycket för att möjligen komma till en annan social ordning som för att bli av med kejsar Wilhelm. Det har också fordrats ett exceptionellt blodsregemente av högersocialisternas Noske för att för tillfället lamslå de radikala massornas strävanden hän mot revolutionens utmynnande i snabb social omdaning. Alltså kan man säga att som en integrerande del i revolutionerna ingår överallt detta krav på omedelbar omdaning av de sociala förhållandena, framför allt produktionsmedlens socialisering.

Ryssland uppvisar det mest strikta socialiseringsförfarandet. I Finland dränktes revolutionen i blod innan någon djupare social omdaning hann komma till stånd, i Ungern har ententen tills vidare stängt socialiseringsarbetet och i Tyskland saboterar de ännu mäktiga högersocialisterna det av industriarbetarmassorna omfattade kravet. Men i Ryssland är den storborgerliga egendomen upphävd och socialiseringen genomförd beträffande hela det industriella livet.

Det visar sig att bolsjevikerna sökt att så troget som möjligt följa de anvisningar som härvidlag lämnades redan i Kommunis-

tiska manifestet. Där anges, att "det första steget i arbetarrevolutionen är att proletariatet *höjer sig till härskande klass*" och att "proletariatet skall begagna sig av sin politiska makt till att så småningom *fråntaga bourgeoisin allt kapital och centralisera alla produktionsmedel* i statens, d. v. s. det till härskande klass organiserade proletariatets händer samt fortast möjligt öka mängden av *produktionskrafter*". Vidare framhålles, att detta måste ske genom *despotiska ingrepp i egendomsrätten*, varigenom också hela produktionssättet kommer att omläggas.

För ögonblicket bortseende från hur detta har verkat, måste vi slå fast, att de ryska bolsjevikerna handlat i överensstämmelse med Kommunistiska manifestets, d. v. s. Marxismens, d. v. s. den vetenskapliga socialismens principer. Om man erinrar sig det schema för den segrande arbetarrevolutionens i de mera framskridna länderna åtgärder, som i Kommunistiska manifestet åtföljer ovan citerade satser, och iakttar bolsjevikernas praktiska handlande, skall man finna en överraskande överensstämmelse. Där talas om jordegendomens expropriering, kreditens centralisering och centralisering av transportväsendet i statens händer, utökning av nationalfabriker och produktionsföretag, lika arbetstvång för alla o. s. v. — allt saker som förverkligas under bolsjevikernas händer.

Det är naturligtvis för tidigt att bedöma, huruvida bolsjevikerna lyckats eller ej. Att som kontrarevolutionärerna inom alla läger med hänvisning till förhållandena i Ryssland "slå fast", att det hela är ett misslyckat experiment, är naturligtvis orimligt. Det nuvarande tillståndet i landet är naturligvis föga idealiskt, men detta beror ju huvudsakligen därpå, att ententeimperialismen överfaller det med krig och blockad, varigenom all kraft måste inriktas på försvaret. Ett folk, som har tsarismens gamla synder att släpa på, en värld av fiender att värja sig mot och en inhemsk kontrarevolution att hålla ögonen på, ett sådant folks ställning är icke avundsvärd. Svärdet i ena handen, mursleven i den andra. I denna situation är det förståeligt dels att missgrepp kan göras, dels också att frukterna av det socialistiska uppbyggandet låter vänta på sig.

Den nya socialistiska ordningen i Ryssland bygger på rådssystemet. Hela den gamla statsapparaten har slagits i spillror. Det nya samhällets konstitution vilar på arbetar- och bonderåden. Dessa ha ersatt såväl all representation som ledningen av näringarna. Produktionen planlägges och ledes nu av arbetarnas råd, jordbruks-

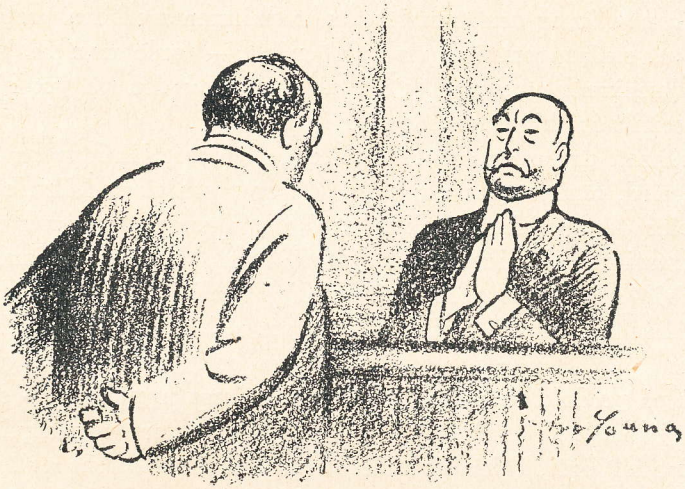

Jury i mr Wilsons demokratiska republik.

— Har ni någon förutfattad mening om socialismen?
— Jag vet inte vad socialism är men jag är emot det.

produktionen av bonderåden. Dessa är samtidigt representantförsamlingar, varigenom alla som arbetar har medinflytande i samhället. Genom råden utses även folkkommissarierna för viss begränsad tid.

I Tyskland har man icke så radikalt brutit med den sedvanliga representationsformen. Här väljes fortfarande en parlamentarisk församling, nu på den allmänna rösträttens grund, men vid sidan av denna erhåller också arbetarråden fast förankring i författningen.

Rådssystem i en eller annan form torde överallt komma att bli förutsättningen för näringslivets socialisering och demokratisering. Frågan är då, om rådssystemet skall bli allenarådande som i Ryssland eller om vid sidan av detta en folkförsamling på allmän rösträtts grund fortfarande skall bestå. Om ock det enkla rådssystemet, ersättande all förutvarande representation, är det effektivaste under arbetardiktaturens övergångsskede, synes det knappast hållbart som allena bestående framtida konstitutionell form. Det innebär en under den revolutionära epoken nödvändig men normalt alltför summarisk statsform, som med tiden, efter den nya sociala gestaltningens stabilisering, måste komma att bli alltför tryckande

och ensidig. Så länge statslig ordning behöver komma ifråga — som bekant räknar den konsekventa marxismen med den proletära statens så småningom skeende "utdöende" — torde man ha behov av en demokratisk representation vid sidan av den på produktionen speciellt inriktade rådsdemokratien.

Frånsett den egentliga revolutionära epoken, diktaturens övergångsperiod, tänker man sig alltså ett representativt folktribunal, som delar den politiska makten med det ekonomiska livets rådsrepresentation. Ett dualistiskt system alltså, men en dualism som utgår från samhällets egen ofrånkomligt dualistiska karaktär.

Gällde det enbart produktionen vore rådssystemet tillräckligt, men samhället har också administrativa och politiska uppgifter, och att på produktionsområden lasta alla dessa uppgifter — större ju mera framskridet samhället är — torde icke vara vare sig lämpligt eller möjligt. Diktatur och rådssystem, diktaturens avlösning av verklig demokrati, kvarstående rådssystem, kompletterat med realdemokrati — sådan blir nog utvecklingsgången.

III.

Ett handlingskraftigt arbetarpartis aktion

I de skandinaviska länderna, som undgått kriget, har socialiseringstanken vuxit till verklig aktualitet. Insikten att en ny form gives åt samhällets ekonomiska struktur har under dessa krigs- och krisår vuxit sig stark även här. Här i landet motverkar visserligen högersocialisternas borgfredspolitik mognaden för ett radikalt genombrott, men ju längre det lider, desto mer börjar marken bränna under deras fötter. Arbetarmassorna fylkar sig i allt större omfattning till de radikalare riktningarna inom arbetarrörelsen. Inom de stora fackförbunden framförallt börjar en friskare vind blåsa. Så beslöt nyligen metallarbetarnas i många avseenden betydelsefulla kongress att på allvar ta upp socialiseringsfrågan. Räknar man med hela Skandinavien skall man finna, att de norska arbetarna härvidlag står ett gott stycke framom både de svenska och de danska. I allmänhet har den norska arbetarrörelsen ett betydligt friskare kynne än Sverges och Danmarks, som försumpats av allsköns reformism och opportunitetspolitik. I Norge har man också kunnat undvika en sprängning av det ursprungliga arbetarpartiet, som blivit oundviklig både i Sverge och Danmark tack vare ledningarnas ständiga marsch åt höger.

Med hänsyn till den klara radikala klasskampsandan inom norska socialdemokratin är det förståeligt, att de norska arbetarna i många avseenden står långt framom sina svenska klassbröder. Åttatimmarsdagen exempelvis har de redan tillkämpat sig — här kommer normalarbetsdagen krypande så sakta genom oändliga kompromisser och behäftad med stora lyten.

I socialiseringsfrågan uppträder de norska arbetarna med tillbörlig skärpa. Medan de svenska kapitalisterna ännu lever sorglösa, dras deras norska kolleger med svåra bekymmer på grund av de aggressiva anspråken från den växande arbetaropinionen. Arbetarna vid den väldiga Rjukananläggningen exempelvis, vilken äges av ett jättebolag, Norsk Hydro (aktiekapital cirka 60 miljoner) har med sådan bestämdhet krävt socialisering av hela detta företag, att regeringen funnit sig föranlåten att tillsätta en utredningskommitté, i vilken arbetarpartiet är representerat av två framstående medlemmar, Lian och Madsen.

Den tillsatta departementskommittén har endast mandat att utreda frågan om Norsk Hydros socialisering, men äger rätt att i samarbete med departementet utvidga området för sin undersökning. Vad norska arbetarpartiet f. ö. menar med socialisering framgår av ett uttalande av Madsen:

"Begreppet socialisering betyder en samhällelig organisation, icke av ett enkelt företag utan i det minsta av en art företag, alltså en industri, och i sin vidaste betydelse en samhällsorganisation av hela det ekonomiska livet, nationellt och internationellt.

Ett enkelt företag kan drivas privatkapitalistiskt, kooperativt, kommunalt eller statligt. Det kan nationaliseras, men icke socialiseras. Socialisering kan man tala om först i det ögonblick, då en industri övertas och kommer under samfundsmässiga principer, icke statligt-byråkratiska. Och den ena industrins socialisering förutsätter återigen andra och till slut alla industriers och näringsgrenars socialisering.

Norsk Hydro är icke ett företag, men ett komplex av företag, en halv industri. Norsk Hydros socialisering leder tanken på problemet om att samla alla vattenkraftskällor i detta land, icke bara under en gemensam plan, utan också under en gemensam ledning, och samfundsmässigt utnyttjande. Vidare ledes tanken på en samfundsmässig ledning av de betydelsefulla industrier som är uppbyggda på den elektriska energin, i första hand den elektro-tekniska industrin, som med vart år som går blir större och som fram-

ställer viktiga artiklar för jordbruk och industri och kompensationsartiklar för utlandet."

Förberedande det ekonomiska livets socialisering verkar norska arbetarpartiet intensivt för detsammas omedelbara demokratisering genom införandet av driftsrådssystemet. Senaste kongress lämnade frågan om den speciella formen för arbetarnas politiska och ekonomiska makt till utredning. Däremot beslutade kongressen enhälligt att verka för upprättandet av drifts- och industriråd på arbetsplatserna för att skapa ett organ för arbetarnas direkta inflytande på företagarlivet.

Rådets uppgift är att tillvarataga arbetarnas och funktionärernas intressen i företaget, och att arbeta fram mot företagets socialisering. Det kräver rätt för arbetarna att välja sina egna förmän och för rådet att öva inflytande på val av arbetsledare, såsom kontorschefer, ingenjörer, verkmästare och uppsyningsmän, samt inflytande på ledningen och fördelningen av arbetet, inköp och användning av maskiner, produkternas kvalité etc. Rådet sörjer för att arbetsplatserna är inrättade och arbetet ordnat på ett för arbetarna tillfredsställande sätt, och arbetar för bästa möjliga bostads- och spisningsförhållanden. Det kräver att få inblick i företagets skötsel och tekniska ledning samt att ha tillgång till att sätta sig in i räkenskaperna. Rådet kräver att få sina beslut och sin verksamhet respekterade av arbetsköparen och arbetsledningen.

I motsats till de svenska arbetarpartierna har alltså det norska partiet förstått att aktualisera kravet på socialisering och demokratisering av näringslivet. Partiet går under sin målmedvetna ledning också fram djärvt utan att vara dumdristigt, med alla förutsättningar att kunna genomföra sina krav. De norska arbetarnas handlingskraft borde bli till föredöme för vårt lands splittrade och auktoritetsbundna massor!

IV.

Högersocialisterna och socialiseringsfanken

Det borde sålunda vara på tiden att man även inom de socialistiska partierna i Sverge, liksom inom arbetarrörelsen i allmänhet, tager upp socialiseringsspörsmålet till närmare ganskning. Hittills har det varit ett sorgligt försummat kapitel inom den svenska arbetarrörelsen.

Det ankommer ju närmast på de politiska partierna att föra kravet fram till aktualitet, men givet är, att även de fackliga sammanslutningarna härvidlag har en stor uppgift.

Inom den svenska arbetarrörelsen går numera två huvudströmningar, vänstersocialism och högersocialism. Medan man inom den vänstersocialistiska falangen i denna fråga liksom i övriga viktiga principfrågor ställer sig på konsekvent radikal ståndpunkt, vimlar det högersocialistiska lägret av allsköns borgerliga tänkesätt.

Då det svenska arbetarpartiet bildades var socialiseringsspörsmålet givetvis icke särskilt aktuellt. Detta förklarar varför det gamla partiprogrammet på denna punkt endast i allmänna ordalag antyder, vad meningen är. Detta gamla program har som bekant till huvudsaklig del gått i arv till socialdemokratiska vänsterpartiet, varför detta tills vidare delar svagheten att ej ha ett utförligare formulerat program i en av kardinalfrågorna med det högersocialistiska partiet. Programmet är ju tillräckligt klart i sin *syftning*, då det säger, att "jorden och dess rikedomar bör, liksom andra *väsentliga produktionsmedel*, bli det arbetande folkets egendom". Men det är helt naturligt en svaghet i programmet, att det endast i så allmänna ordalag fastslår blott principen. Högersocialisterna har för sin del kännt ett visst behov av att mera i detalj utforma *sin* socialiseringstanke, sådan den numera framträder. För detta ändamål har deras programkommission framlagt förslag till utförligt formulerat socialiseringsprogram. Exemplet bör mana till efterföljd — dock endast i formellt avseende. Reellt blir socialiseringspunkten i det nya högersocialistiska programmet försämrad, avtrubbad och tillplattad. Man får likväl hålla högersocialisterna räkning för denna revision, emedan den dock har det goda med sig, att den åstadkommer större överensstämmelse mellan teori och praxis.

Det vore naturligtvis orimligt att fordra, att det urspårade högersocialistiska partiet skulle kunna bevara denna viktiga punkt om socialiseringen från urvattning. Liksom i alla andra stycken uppger man även här den gamla konsekventa ståndpunkten.

Då detta parti har avrustningen på sitt program, men praktiskt medverkar till militarismens utbredning, har förbudet på programmet men av alla krafter tjänar spritintresset, har fullständig demokrati och folklig självstyrelse på programmet men godtar kungamakt, första kammare och alla slags hinderliga streck på rösträtten — då sviker detta parti naturligtvis också ett radi-

kalt program i socialiseringsfrågan. Därför var det ett sympatiskt recidiv av politisk anständighet, när partiets programkommission föreslog omformulering av programmet i denna punkt. Och motiveringen till den nya programpunkten står också i korrespondens med partiets praktiska framträdande i denna fråga.

Socialiseringen inskränkes i det nya programförslaget till att gälla de produktionsmedel, som är "för en planmässig hushållnings genomförande erforderlig". I denna formulering ligger en reservation mot den principiella tanken på socialisering, ett tvivel på att socialiseringen i regel är det rätta, en halvutsagd mening om att en planmässig folkhushållning kan organiseras utan socialisering eller att socialisering som regel icke är planmässig folkhushållning.

Det betonas i motiveringen till det nya programförslaget att socialiseringen icke får ske efter schablon utan efter nationalekonomiskt hållbara synpunkter. Den måste vägledas av en klar överblick och en djup insikt i näringars och företags betydelse för folkhushållningen i stort. Stora delar av näringslivet är ännu ekonomiskt omogna för socialisering. Kapitalismen är där den viktigaste faktorn i den ekonomiska omdaningen och den må göra sin gärning färdig under samhällets tillsyn och kontroll. I allmänhet bör samhället undvika att tillägga sig en rättslig monopolställning. Besittningen av de stora naturrikedomarna anses böra utgöra ett undantag. Den skall uteslutande tillkomma samhället. Socialiseringen skall börja så försiktigt med industrigrenar som fått sin privatekonomiska förvaltning koncentrerad, men den skall fortgå utan upphävande av näringsfriheten, under fri konkurrens, och smärre företag bör i regel få fortsätta under kontrollerad privathushållning. Flera blandformer nämnes såsom tänkbara: koncessionssystem, hälftenbruk av samhället och enskilda, privatdrift med vinstbegränsning för de enskilda delägarna och överskottets inlämning till samhället.

Denna tankegång är onekligen en smula säregen ur socialistisk synpunkt. Efter den snusföruftiga anmärkningen, att socialiseringen måste vägledas av en klar överblick och en djup insikt i näringarnas och företagens betydelse för folkhushållningen i stort, talar man om någon slags kapitalismens evolutionsuppgift "under samhällets tillsyn och kontroll". Det där låter som om våra dagars och vårt lands kapitalister vore av synnerligen ädelt virke. Man har eljes den erfarenheten, att de går med på borg-

fredspolitik endast på det sättet, att arbetarna avhåller sig från all aggressivitet. Fredligt samarbete mellan kapitalismen och samhället inom de näringsgrenar, som kapitalismen skall mogna för att mista — sådant tror högersocialisterna på! De hoppas, att man skall kunna undvika dessa "despotiska ingrepp" i den enskilda äganderätten, varom talas i Kommunistiska manifestet. Nå, det är ju i stil med hela borgfredspolitiken och den reformistiska linje, som utmärker den svenska högersocialismen. Den säregna socialistiska tankegång som i den ovan refererade framställningen kommit till uttryck, överensstämmer fullkomligt med de socialistiska ministrarnas under vinterns valrörelse ofta poängterade uttalanden, som, särskilt vad det gällde friherre Palmstierna, applåderades i den liberala pressen som karaktäristiska för verkligt *frisinnad* åskådning, sammanfallande till punkt och pricka med statsminister Edéns...

Det kan för övrigt icke vara ur vägen att såsom kompletterande programkommissionens uttalande närmare erinra om dessa yttranden, vilka innebär betänkliga avsteg från socialistisk tankegång. Sjöministern yttrade i ett tal bl. a. följande om fullkomlig Manchesterliberalistisk tankegång vittnande ord:

"För oss socialdemokrater är den enskilda äganderätten till produktionsverktygen endast ett medel i produktionens tjänst. Så länge den behövs för tillgodoseende av kraven på stadgad avkastning och rättvis fördelning, *saknar vi anledning ingripa.* Men när monopol alstras, vilka medför *företagsamhetens förlamning* och *konkurrensens upphörande*" etc.

En äkta *liberal* tankegång. Manchesterliberal till och med. Att höra en socialdemokrat tala om rättvis fördelning under enskild äganderättsform, företagsamhetsförlamande monopol, frikonkurrensens välsignelser är ju utmanande för löjet. Friherre Palmstiernas socialdemokrater saknar anledning ingripa så länge den enskilda äganderätten till produktionsmedlen behövs (!) för tillgodoseende av stegrad avkastning och rättvis fördelning. Har då, kan man fråga, någonsin rättvis fördelning av produktionsresultatet förekommit under kapitalismens tillvaro? Kan det tänkas en kapitalistisk produktionsanordning med rättvis fördelning?

Den närmare karaktären av sjöminister Palmstiernas socialism framgår kanske bäst av de glädjeutbrott, hans ovan anförda uttalande väckte i den liberala pressen. En av manchesterliberalismens mest renodlade organ här i landet, Göteborgs Handels- och

Sjöfartstidning, som länge varit en smula betänksam mot den "fruktbärande" samverkan, återfick sitt lugn efter det vitt beryktade sjöministertalet. Tidningen vittnade därefter att "klarare kunde från de socialdemokratiska regeringsledamöternas sida ej ges uttryck åt den i bästa mening *frisinnade* syn, varmed den ansvarsmedvetna socialdemokratin på sätt även hr Lindman erkänt betraktar samhällsproblemen. Här finnes intet av revolutionär, frihetsfientlig klasskamp, intet av förbenad marxistisk doktrinarism. Man kan säga att denna uppfattning av produktionsproblemen står i bästa överensstämmelse med *den liberala*, som samtidigt utvecklades av statsministern i Örebro".

Klarare kan liberalerna knappast formulera sin tillfredsställelse med de högersocialistiska förbundsbröderna. De erhåller högsta betyget i — *frisinnad* åskådning!

Den socialdemokratiska chefen för sjövapnet är tyvärr ingen ropande röst i öknen. En rad andra framstående högersocialister har deklarerat ungefär samma åsikter i hithörande spörsmål. För att hålla oss till de högersocialistiska ministrarna, finner vi att *samtliga* dessa delar sin friherrlige kollegas mening. Så trevar statsrådet Rydén kring frågan: produktionens socialisering är inget självändamål, metoderna måste växla, också andra former (än direkt socialisering) kan tänkas... Statsrådet Rydén var under sistförflutna valkampanj synnerligen angelägen betona, att först "när utvecklingen gjort ett område *moget* för socialisering, bör den genomföras, men ej förr". Mognad — ett utomordentligt ord! Med det kommer en högersocialistisk minister ganska långt. Lugn, lugn, värderade partivänner, saken måste nå sin mognad!

Även statsrådet Thorson, denne utmärkte finansminister i det borgerliga samhället, som tydligen misströstar om att reda upp ett socialistiskt samhälles affärer, vänder sig med skärpa mot tanken på någon snar och allmän socialisering, och han gör det med den överraskande motiveringen, att det arbetande folket ej duger till att reda upp saken.

På tal om Thorson bör den liberala tidskriften Forums erinran till högerhövdingen Lindman ihågkommas. Forum bad honom observera, "att han lever i ett högst borgerligt samhälle, där till och med rikets finanser vårdas av en socialdemokrat, utan att man kunnat märka några alltför svåra minskningar i bolagens dividender" Det tillägges: "Socialdemokratin är de facto ett borgerligt

parti, som icke är varken i stånd till *eller villigt* att realisera sina teorier om privatäganderättens upphörande".

Till dessa uttalanden kan slutligen läggas en erinran om det intressanta vittnesbörd ultrahögerns organ N. D. A. givit om Brantings tal i Örebro under senaste valkampanj. Branting gjorde, säger tidningen, "de mest överraskande medgivanden åt förnuftiga högeråsikter". Det gällde ekonomiska frågor.

Sådan är ställningen på högersocialistiskt håll. I en tid, då arbetarmassorna världen över bereder sig att med radikala övergrepp på de gamla murkna samhällsförhållandena djärvt träda fram som det socialistiska samhällets skapare — i denna tid varnar de svenska högersocialistiska ledarna för planmässig socialisering av näringslivet och utvecklar "frisinnad yn" på andra eller "förnuftiga högersynpunkter".

Vad säger de socialistiska arbetarna?

V.

Vår väg

Då högersocialisterna sviker det arbetande folkets förhoppningar även i denna fråga, blir det det vänstersocialistiska partiets uppgift att med dubbel kraft kämpa för socialiseringen. Partiet kommer tvivelsutan att i detta arbete få kraftigt stöd av fackorganisationerna, inom vilka de högersocialistiska elementen torde få allt färre och mindre möjligheter att föra högersocialistisk politik. En lång tid har hela fackföreningsrörelsen varit en veritabel filial av det högersocialistiska partiet — inom landsorganisationen envisas man ännu att tala om "partiet" såsom det enda existerande arbetarpartiet — men eftersom utvecklingen fortskrider blir det omöjligt för de gamla reformistiska pamparna att nonchalera oppositionen. Arbetarmassorna finner också, att den högersocialistiska rörelsen är skäligen steril, blindstirrande på det parlamentariska arbetet och okänslig för alla nyare impulser.

Inför detta faktum faller uppgiften att vägleda de vaknande radikala strömningarna på socialdemokratiska vänsterpartiet. Beträffande särskilt socialiseringsspörsmålet blir det en nödvändighet att inom partiet grundligt genomdebattera detsamma och med ledning av diskussionen finna en handlingslinje som kan följas.

Det är ingen tvekan om vår principiella ställning till frågan. Med socialisering menar vi verkligen socialisering, icke som högersocialisterna statens *inlösning* av vissa *speciella* monopolindustrier eller naturrikedomar, utan *indragning* av *hela* industrier, *alla* monopol och naturrikedomar, överhuvud *alla produktionsmedel*, som är ett medel till utsugning av annans arbetskraft. En omfattande *reduktion* utan mycket krus och hänsyn till de nuvarande "ägarna" måste krävas. En i mån av "monopol" företagen inlösning av vissa industrigrenar medan andra grenar av samma eller liknande industrier lämnas i orubbad privatkapitalistisk besittning är icke socialisering. Med sådana halvmesyrer åstadkommes endast förvirring i produktionen. Denna måste försiggå planmässigt, noggrannt beräknad, i görligaste mån centraliserad. Att göra staten beroende av det privata kapitalet, vilket skulle bli följden om icke reduktion utan inlösen skulle praktiseras, och dessutom lämna detta fritt spelrum i produktion vid sidan om den samhälleliga, detta skulle uppenbarligen leda till samhällsdriftens bankrutt. Samhällets kompromiss med kapitalismen innebure i verkligheten den senares triumf. Därför kan man icke godkänna som socialisering om exempelvis gruvindustrin i Norrbotten inlöstes av staten under det Bergslagens gruvfält fortfarande låg i händerna på det privata gruvkapitalet, vilket för övrigt kunde utökas så mycket mer sedan staten lämnat full valuta för de Norrbottniska gruvorna. I sådant fall skulle helt naturligt den statsliga gruvindustrin vara den privata betydligt underlägsen i konkurrensen. Hela industrin måste i detta fall socialiseras. Och så i allmänhet. En storindustri utövar absolut inflytande på en hel del mindre. Man måste socialisera med konsekvens, d. v. s. taga med även de mindre, beroende industrigrenarna; i fallet gruvindustrin även transportleder och hamnar.

Socialiseringen måste innebära en radikal brytning med förhärskande egendomsbegrepp, den måste innebära expropriering och det privata kapitalets avkopplande. Ingen kapitalbildning har kunnat uppstå utan arbetet och endast inom samfundets ram har den kunnat utveckla sig. Nu är kravet från arbetet, att i hela samfundets namn må detta privata kapital övergå till att bli samhälleligt. Produktionsfaktorerna är arbete och kapital; genom samhällets mellankomst, socialiseringen, ingås sålunda en förening av dessa faktorer och i stället för antagonismen mellan kapitalet och arbetet uppstår en högre enhet.

Utgående från dessa synpunkter kräver man således icke inlösandet av privatkapitalisternas förläningar utan reduktion, indragning till samhället av de inom detsamma befintliga värdena.

En fråga för sig är den om formen eller formerna för det ekonomiska livets funktion, för produktionens anläggning och utförande. Här är vi inne på frågan om produktionens *demokratisering*. Den socialiserade produktionen bör ledas och utföras planmässigt. Samtidigt som demokratiskt. Demokratiskt och planmässigt måste därför bli detsamma. Rådssystemet torde härvidlag vara tidens lösen. Dess demokratiska karaktär kan ej bestridas, det återstår att genom den praktiska tillämpningen få utrönt, om det fyller anspråken på planmässighet. Det finns ingen anledning att befara, att det icke skall göra det.

Det socialiserade näringslivet får ej stelna i byråkratiska former. Samhällets suveränitet över detsamma må ej rubbas, men den praktiska gestaltningen får ej hindras av drakoniska bestämmelser. Någon "statsdrift" i stil med den som för närvarande praktiseras kan icke komma ifråga. Om statens järnvägar, domänstyrelsen el. dyl. tas som exempel på socialisering, är det knappast riktigt, men i varje fall saknas här varje tillstymelse till den lika viktiga demokratiseringen. På dessa områden firar byråkratin sina triumfer, och den är föga bättre än kapitalismen.

Således, konsekvent genomförd socialisering av alla viktigare produktionsmedel, d. v. s. det privata kapitalets indragning till samhället, och driftens demokratisering, d. v. s. planläggning och utförande genom själva det produktiva elementet!

Detta är en produktionsform som politiskt förutsätter något mer än det enkla rådssystemet, arbetarråden som ersättare av varje annan representativ ordning. Arbetarråden representerar den socialiserade och demokratiserade produktionen, men utgör icke samtidigt statens politiska organ.

Detta bör vara en kongress eller nationalförsamling, som väljes ej med hänsyn till lokala synpunkter utan samhälleliga, och väljes av hela folket. Arbetarråden har översikten i frågor rörande det ekonomiska och produktiva livet, men delar den politiska makten med den folkvalda representationen.

*

Det vänstersocialistiska partiets uppgift är nu att genom upplysning och agitation bringa full aktualitet åt socialiseringsspörsmålet. Det måste ytterligare klargöras att arbetarklassens befrielse måste vara dess eget verk, ett verk av dess målmedvetna vilja och strävan att krossa det nuvarande samhällsskicket, som bevisat sin orimlighet. Må därför ett kraftigt och vederhäftigt upplysningsarbete bedrivas i syfte att få det bankrutterade kapitalistiska samhället dömt och vinna förståelse för uppbyggandet av ett helt nytt, det socialistiska, som skall vila på det fredliga och produktiva arbetets överhöghet.

Schweiz och tredje Internationalen.

Partistyrelsen i Schweiz beslöt som bekant att ansluta partiet till den tredje internationalen. Men beslutet skulle underkastas omröstning bland partimedlemmarna. Denna omrösting utföll överraskande i så måtto att den vart avböjande: 14,612 röster mot 8,722.

Att agitationen mot tredje internationalen i Schweiz drevs med oerhörd kraft är säkert, då både Grimm och Schneider från Basel ur fängelset (de var båda häktade för deltagande i storstrejken nov. 1918) deltog i den skriftliga propagandan mot Moskva. Men också anhängarna till Moskva motsatte sig ett inträde nu, emedan de ansåg detta var ett förpliktande till revolution. Oriktigt nog. Andra strängar drog agitationen på, då man inbillade arbetarna att alla beslut skulle dikteras från Moskva härefter och att självständigheten helt skulle förloras. Dessutom påstod man att revolutionsutbrottet skulle dikteras av Lenin och andra i Ryssland — om schweizarna skulle gå in. Schweiz' arbetare lät fånga sig i fällan och avböjde. Verksammast var dock den agitation som tog fasta på arbetarnas enighetskänsla och betonade att man måste stå utanför de båda internationalerna och söka finna en punkt som kan förena dem. Denna formel som myntats av Grimm följde schweizarna — men i alla fall är det blott en tidsfråga när Schweiz' socialistiska parti vandrar den ofrånkomliga och enda riktiga vägen till Moskva.

OM REVOLUTIONSFINANSER

ERFARENHETER FRÅN FINSKA REVOLUTIONEN

Av ERIK GYLLING

Före den ryska revolutionen hade inom den socialistiska litteraturen den frågan knappast diskuterats, huru övergången till det socialistiska samhället tekniskt skall ordnas, än mindre detaljerna vid maktens övergång till arbetarklassen samt förvaltningens ordnande under denna övergång. Detta var onekligen en stor brist, i synerhet i ögonen fallande om den jämföres med den rika litteratur, som existerar angående den borgerliga statens krigsberedskap, ej endast beträffande de militärt tekniska frågorna, utan även angående den ekonomiska och finansiella krigsberedskapen. Ett är klart: maktens övergång i arbetarklassens händer och handhavandet samt utövandet av denna makt är i det nutida högtutvecklade kapitalistiska samhällets tidevarv en organisationsfråga av högsta rang. En noggrann, omsorgsfull förberedning är den saken nog värd, i fall man vid de avgörande tidpunkten ej skall behöva riskera onödig friktion, ja, måhända att förlora allt tillföljd av tekniska fel och brister i utförandet.

Orsaken till det ringa intresse, som kommit den sociala revolutionens tekniska detaljer till del, ligger måhända dels däri, att frågan tidigare ej ansetts vara aktuell, dels åter däri att man föreställt sig, att allt någorlunda enkelt ordnar sig på den grundval som det borgerliga samhället uppbyggt. Och slutligen och kanske främst har man att söka orsaken däri, att man på ledande arbetarhåll hoppats och trott sig kunna genomföra den sociala revolutionen på parlamentarisk väg, genom en serie radikala och grundliga lagstiftningsåtgärder.

Även i sistnämnda lyckligaste fall förtjänar dock organisationsfrågan ett ingående studium. Endast om ett utarbetat program förelägger, skulle den vägen vara i stånd att samla arbetarklassen till en dylik aktion, som säkert fordrar stor uthållighet och även taktisk skicklighet. Men säkert är denna fredliga väg i regeln ej

tillgänglig. Det sociala missnöje, som maganiserats inom arbetarklassen, kan möjligen ledas i dessa spår under fullt normala tider. Men sådana efterföljes ju alltid av krisartade utbrott. Och den kris, som nu i världskrigets spår kommit till utbrott, gör det nog övermåttan svårt att följa denna linje. De oerhörda lidanden, som övergått folken, har fört med sig en revolutionär anda hos arbetarna, som nog blir svår, om ej omöjlig att tygla. Desto mer, som kapitalet nog ej underlåter provokatoriska försök i motsatt riktning. De historiska förutsättningarna för revolutionens utbrott är nu så stora och klara, att det vore ett brott av arbetarledningen i alla länder att ej taga dem i betraktande, att ej förbereda sig för denna eventualitet.

Det är ej tvivel underkastat, att en revolution kostar stora offer. En social revolution, fastän den förbereder samhället för en sund ekonomisk produktion och därigenom öppnar vida utsikter till framåtskridande och välstånd kan ej genast bereda folken avsevärt bättre villkor än förut. Tvärtom är det sannolikt, att, såsom vi bevittnat i Ryssland, under de första organisationsåren svårigheterna är större än tidigare. Men just därför får man ej underlåta att åtminstone teoretiskt diskutera de nog så invecklade tekniska spörsmålen vid en social revolution, för att vara åtminstone i någon mån beredda på alla eventualiteter. Som ett bidrag i denna riktning framlägges följande skiss över den finansiella organisationen vid den finska revolutionen.

Praktisk erfarenhet fanns ju 1918 ej i överflöd. Pariserkommunen var dock sist och slutligen endast en arbetarrevolution i en enda, visserligen stor stad. Därvid var alltså ej fråga om franska statens finanser, utan endast om Paris' kommunala finanser, varjämte är att märka att franska banken ej vägrade kommunen kredit, varigenom finansieringen av revolutionen i stor grad underlättades.

Den ryska oktoberrevolutionen har däremot numera att uppvisa en rik skörd av värdefulla erfarenheter och resultat såväl från det rent finansiella som i allmänhet från det ekonomiska området. Vid utbrottet av den finska revolutionen var detta ännu ej fallet. Därvid är även att märka, att den ryska revoluionen lyckades erövra statsmakten snabbt och relativt lätt. Visserligen har den fått utstå fortsatta strider mot motrevolutionära rörelser i rikets periferier och även i det inre har den fått kämpa mot borgerligt sabotage. Men i det stora hela har bolsjevikerna efter Brestfreden ej haft

emot sig någon jämbördig motståndare inom Ryssland. Det har därför varit dem möjligt att i vidsträckt grad skrida till omorganisation av hela samhällsekonomin enligt revolutionens fordringar.

Förhållandena i Finland var fullständigt andra. Revolutionen, som utbröt de sista dagarna i januari 1918, kom aldrig i besittning av statsmakten i hela Finland. Vi innehade visserligen de sydliga delarna av landet, landets fyra största städer och viktigaste industricentra, d. v. s. landets mest framskridna delar. Men en hel månad förgick, förrän de vitas motstånd å landsorten i Sydfinland tillintetgjorts. De nordfinska jordbruks- och småbrukstrakterna biträdde däremot ej revolutionen, och industri- samt stadsarbetarnas revolter därstädes kuvades relativt lätt. Landets befolkning delades någorlunda lika på det vita och röda området. De borgerliga litade från början på utländsk hjälp och från och med utgången av februari var fördraget med Tyskland klart. Någon tid senare landsattes tyska trupper på Åland och den 1 april i Hangö. Redan de sista veckorna i mars hade order om reträtt utgått till de röda trupperna i Västfinland — den 29 april föll Viborg, den sista fasta orten.

Den finska revolutionen uppfylldes sålunda av oavbrutna strider mot de borgerliga, och den vita regeringen fungerade under hela revolutionen i Vasa.

En följd av allt detta var, att de borgerliga i Sydfinland, ehuru deras motstånd tillintetgjorts, under hela revolutionen fortsatte med tyst motstånd, förhöll sig negativt till revolutionsregeringen och lämnade ej hoppet om en slutlig seger. Revolutionen måste därför föra ett oavlåtligt tyst krig emot detta motstånd, och detta kunde naurligvis ej undgå att påverka den finansiella förvaltningen, det måste t. o. m. sätta sin prägel på den. Ett dylikt tillstånd torde dock ofta förekomma vid en social revolution, och det är snarare ett undantag, om statsmakten så lätt övergår i arbetarnas händer, som det skett i Ryssland. Den finska revolutionen kan därför uppvisa rik erfarenhet beträffande de metoder, genom vilka borgerskapet under det striden ännu var oavgjord sökte motarbeta revolutionen, främst just på det ekonomiska och finansiella gebitet.

En annan omständighet, som gav prägel bl. a. även åt revolutionen, var att Finlands socialdemokrati motvilligt gick mot revolutionen, emedan det klart insågs, vilket vågstycke det var för ett litet lands arbetarklass att börja med en social revolution, då grannarna i väster och söder var kapitalistiska. Partiets styrelse gjorde

sedan månader tillbaka ett segt motstånd emot arbetarnas revolutionära vilja, till en början med resultat. Ledningen förberedde ej revolutionen, den motarbetade den, ehuru den sedan vid det avgörande ögonblicket ställde sig i spetsen för arbetarna. Och det bör erkännas, att partiledningen härigenom sparades för det mest tragiska öde en arbetarledning kan få, nämligen att stå på krigsfot med de djupa leden.

En följd av allt detta var, att vi gick fullständigt oförberedda in i revolutionen. Det enda som organiserats, var en del röda garden, och även de i huvudsak i strid emot partiledningen. Revolutionen saknade en klar taktik, ty då ledningen ej trodde på en social revolutions möjligheter, ville den använda revolutionen endast för att genomföra vissa demokratiska principer. Huru långt och på vilket sätt statsmakten skulle av arbetarna användas var ej närmare preciserat. Detta framgår såväl av revolutionsregeringens första upprop av den 28 januari 1918, som av dess senare åtgöranden. De viktigaste revolutionära målen var sålunda endast åstadkommandet av en republikansk, demokratisk författning med allmän rösträtt och folkomröstning som grund, demokratisering av den byråkratiska apparaten, en torparfrigörelse, skattereform, ålderdomsförsäkring m. m. Bankkapitalet skulle underkastas samhällelig kontroll och därmed skulle även kontroll av industri- och handelskapitalet åstadkommas. Endast där folkets stora nöd det fordrade, skulle kapitalistiska produktionsanstalter övergå i samhällets ägo. Men en allmän socialisering av produktionen var lika litet som statsmaktens bibehållande i händerna på en arbetardiktatur något proklamerat revolutionsmål. Vår revolution var således åtminstone beträffande de formella målen radikalt-demokratisk, ja, borgerlig, ehuru den sedan till sitt innehåll i praktiken genom revolutionsstridernas yttre tvång utvecklades utom dessa gränser.

Sist och slutligen var det en följd av vår partiledings antirevolutionära ståndpunkt, att vi drevs in i revolutionen under mycket ogynnsamma yttre omständigheter. I november 1917 var förhållandena nämligen i alla hänseenden gynnsammare. Men partiledningen trodde ej på en revolutions möjligheter, och ville ej utsätta våra organisationer och på demokratisk väg uppnådda vinningar för faran att omintetgöras utan ville så långt som möjligt med parlamentariska medel upprätthålla och utöka de vunna resultaten. Trogen denna sin princip kastade partiledningen in hela sin auktoritet för att få slut på den storstrejk, som i november utbrutit, och

lyckades däri, ehuru med möda. Vinsten var dock endast ett uppskov på ett par månader. Men en revolution utbryter nästan alltid under förtvivlade yttre omständigheter, det är de, som framtvingar den. Och även i detta hänsende var alltså den finska revolutionen normal.

Synnerligen ogynnsam var vid revolutionsutbrottet den allmänna ekonomiska och finansiella ställningen i Finland. Finska statens ekonomi är egentligen ej svag, tvärtom snarare god. Men vid revolutionsutbrottet var i alla fall statskassan tom, statsinkomsterna räckte ej närmelsevis till de löpande utgifternas bestridande. Ett större statslån förbereddes samtidigt. Landets penningväsen var rubbat genom utgivandet av sedlar till ett belopp av c:a 800 milj. mark, emot 120 före kriget. Finlands bank hade visserligen utländska tillgångar, men de var ej disponibla för utgifters bestridande. Det ekonomiska läget i landet var betryckt, ty krigsindustrin hade stoppats, och även i övrigt arbetade industrin med halv kraft, tack vare brist på råvaror samt minskad export till Ryssland, som under kriget varit vår enda marknad. Dessutom hade de ryska befästningsarbetena, vilka sysselsatt c:a 80,000 arbetare, vid årsskiftet slutligen fullständigt stoppats. Arbetslösheten var därför kolossal, statliga nödhjälpsarbeten var planlagda, men längre var man knappast kommen. Slutligen var livsmedelsbristen utomordentlig. Regeringen hade vårdslösat ransoneringen, spekulationen florerade, och priserna var oerhört uppdrivna. Importen från Ryssland var knappt någon, och försvårades av regeringens antiryska politik, varpå ryssarna svarade genom att försvåra importen. Vid en dylik situation, och till en stor del tillföljd av denna situation, utbröt revolutionen, och det arbete, den sålunda emottog, underlättade ej revolutionsregeringens ställning.

* *
*

Även vid en social revolution kan det kapitalistiska samhället omöjligen med ett slag förvandlas till socialistiskt. Genom rådssystemet uppkommer visserligen relativt snabbt ett socialistiskt samfundsmaskineri, men på det ekonomiska området kvarstår rudiment från den kapitalistiska tiden på de flästa områden. Ännu i denna dag måste i t. ex. Rådsryssland finanskommissariatet ombesörja flera av den kapitalistiska finansförvaltningens funktioner.

Den finska revolutionens levnadssaga var kort och då dess slutmål var endast demokratiska, ej rent socialistiska, var redan härav en följd, att finansförvaltningen vid det finska folkkommissariatet i huvudsak måste tillfredsställa de flästa av en normal kapitalistisk stats finansbehov. Men under revolutionens förlopp hann dock även uppgifter växa fram, vilka gick utöver denna ram och vilka, om revolutionen fått längre livstid, inneburit betydande omgestaltning av det ekonomiska livet i socialistisk riktning.

De rent statsfinansiella uppgifterna bestämdes i väsentlig mån därav, att revolutionen i Finland ej var byggd på ren rådsprincip. Regeringen själv, kommissariatet, var tillsatt av "Finlands arbetares verkställande utskott", en utvidgad partistyrelse, som tillsatts en vecka före revolutionen av socialdemokratiska partirådet. Det hade vid sin sida ett centralråd som kontrollerande och lagstiftande myndighet, vari arbetarnas viktigaste centralorganisationer och röda gardet var representerade. I kommunerna tillsattes av lokala arbetarorganisationer kommunala styrelseorgan och råd, i länen kommissariat, till största delen först då det visat sig att hittills varande motsvarande förvaltningsorgan vägrat att fungera. Den revolutionära förvaltningen bestod alltså i att det organiserade proletariatet övertog makten, och de hittillsvarande förvaltningsorganens funktioner. Detta skedde till och med grundligare än avsikten från början var, till följd av att borgerskapets första motaktion emot revolutionen var en in i det minsta genomförd tjänstemannastrejk.

Det kan redan på förhand förutsättas som ytterst sannolikt, att den byråkratiska apparaten under en revolution fortsätter att funktionera normalt. En del av tjänstemannakåren är alla fall ovillig, ställer sig i opposition emot den nya ordningen. I Finland blev det som bekant fullständig tjänstemannastrejk, såväl inom statsverket som inom kommunerna. Hela den byråkratiska apparaten, rättsväsendet, skolorna, en del folkskolor på landet undantagna, samtliga tjänstemän vid statens affärsföretag, såsom posten, järnvägarna m. m. lämnade sina poster i enlighet med förutfattat beslut av tjänstemannaförening och senat. Endast den lägre personalen, d. v. s. vaktmästare, kvarblev delvis. En stor del av de normala statsutgifterna bortföll därmed. Men en betydande del återstod dock. Sjukvården, som förblev neutral i huvudsak, delvis folkskolorna, fängelserna, uppfostringsanstalterna kvarstod, likaledes posten och järnvägarna, där huvuddelen av personalen kvarstannade.

Den borgerliga förvaltningsapparaten övergick alltså i synnerligen stympat skick i revolutionens händer. Vidsträckt möjlighet till omorganisation därav fanns alltså, men ingen plan. Kommissariatet inskränkte sig till att söka få den avstannade verksamheten så vitt nödigt och möjligt i gång igen. Det hela kom alltså att bygga på redan existerande grunder, ehuru manskapet var nytt. De flesta centrala ämbetsverken återuppstod sålunda, likaså länsstyrelserna, ehuru med ett långt gående tillämpande av självstyrelseprincipen. Den lokala förvaltningen byggdes helt och hållet på denna grund, likaså ordningsmakten. Posterna besattes med partiets och fackliga organisationers förtroendemän, samt med personer ur den lägre förvaltningspersonalen.

Det bör ej nekas, att svårigheterna var stora. Den nya förvaltningsapparaten var betydligt enklare och billigare än förut. Men naturligtvis var de nya ämbetsverkens prestationsförmåga ej genast fullgod. De fungerade dock nödtorftigt. En stor, ja, största delen av det vanliga byråkratgörat blev visserligen ogjord, men detta arbete kan också stå utan större skada för revolutionens framgång i månader, fastän allmänheten därav naturligtvis blir i viss mån lidande. Men i alla fall kunde revolutionen med detta stympade statsmaskineri komma tillrätta, post, järnvägar, tull, sjukhus m. m. fungerade, ett faktum, som är desto anmärkningsvärdare, som hela den borgerliga tjänstemannakåren strejkade, och allt måste skötas med oskolade arbetskrafter. Att den nya förvaltningsapparatens prestationsförmåga tillväxte kunde vecka för vecka konstateras.

Men i det hela var det statsmaskineri som uppkommit visserligen mera demokratiskt än det förra, ehuru dock ett statsmaskineri, lånat från den kapitalistiska staten, ej likt rådssystemet, början till en alldeles ny samfundsordning. Det ställde även likahanda, ehuru mindre kostsamma anspråk på statskassan.

(Forts.)

1½ MILLION KRIGSFÅNGAR ALLTJÄMT I SLAVERI!

Å den i augusti i Luzern hållna höger- och centersocialistiska internationella konferensen framkom på tal om krigsfångarna följande siffror, vars ohygglighet är så mycket mer skriande som redan över 10 månader förgått sedan vapenstilleståndet undertecknades.

I runt tal hålles ännu på olika håll i Europa fängslade eller internerade inemot en och en halv million soldater! De allra flesta är tyskar. Tyska riket har ensamt över 800,000 fångar i fiendeland, därav 345,000 i Frankrike, 200,000 i England, 50,000 hos amerikanska armén, 50,000 i Belgien och inemot 50,000 i vardera av Serbien, Rumänien och Sibirien.

Ryssland har ännu över 300,000 av sina söner ofria, därav 240,000 i Tyskland, vilka av allt att döma ententen kommer att utlämna till Denikin och Koltsjak för deras reaktionära syften, och 72,000 i Frankrike, till största delen frivilliga som gjutit blod för ententens sak och trots detta behandlas som krigsfångar. En del av de ryska fångarna tillhör för övrigt de nya randstater, vilka ententen själv skapat och nu lever i fred med.

Bulgarien har ännu över 110,000 soldater i främmande fångenskap, därav 80,000 i Macedonien och 30,000 i Frankrike, Serbien och Grekland.

En omständighet att uppmärksamma i detta sammanhang är det skändliga bruk, franska reaktionen ämnar göra av sina tyska fångar. De skall användas till att återuppbygga det av deras egna kejserliga förtryckare förstörda Nordfrankrike och samtidigt som kommenderade strejkbrytare hålla det franska proletariatet nere i nöd och slaveri. Men kanske de eländiga bedrar sig och den "demokratiska" rövarligans skändligheter i stället väcker såväl de franska proletärerna som de tyska fångarna och alla världens hederliga människor till enig kamp mot den nya världsreaktionen!

B Ö C K E R

Emil Stang

Emil Stang: Sovjet-Rusland.*

Behovet av objektiva upplysningar rörande det faktiska tillståndet i Ryssland efter revolutionen har länge varit stort — för att inte säga skriande. Emot den våldsamma lögnfabrikation, som mot kontant erkänsla av västerländskt guld presterats av den svenska högersocialistiska och övriga kapitalistiska prässen, ha vi i stort sett icke haft annat än en del lösryckta notiser att ställa. Så småningom börjar nu lyckligtvis — om än mycket långsamt — en fullt pålitlig litteratur i detta ämne att framträda. Behovet därav har nog ej varit så kännbart för våra ryska kamrater själva, vilka stått mitt i kampen, haft helt andra saker att tänka på än att försvara sig mot fega nidingars smutskastning 10- och 100-tals mil bakom frontlinjerna och därtill självklart oftast ej ens nedlåtit sig till polemik mot herrar av Soc.-D:s och Ö. K:s typ — om de ens vetat av, att sådana äckliga småkryp över huvudtaget existerat. Men så mycket nödvändigare har det varit för oss, kamraterna i de främmande länderna, att — i kampen mot våra egna vettvilliga hemmareaktionärer — hålla oss så vitt möjligt à jour med tilldragelserna i det stora föregångslandet i öster.

*Kristiania. Det norska arbeiderpartis forlag, juli 1919. Pris 2 kr.

Det är att märka, att den litteratur därom, som nu börjar framväxa, också är skriven av icke-ryssar. Jag har förut varit i tillfälle att i olika tidningar anmäla Emil Arnolds Der Kampf und Sieg der Bolschewiki, Jakob Friis och Arvid G. Hansens Bolschevismen og bolschevikrevolutionen, den sistnämndes stora, rikt illustrerade huvudarbete Arbeidernes Rusland samt Lindhagens I revolutionsland. Till dessa fullt autentiska dokument om den ryska republiken kommer nu också Emil Stangs nyutgivna bok Sovjet-Rusland. Icke ens revolutionens hätskaste fiender kunna beskylla dessa författare för bristande objektivitet och sanningskärlek. Sanningsvittnesbörden om det faktiska tillståndet i Ryssland anhopas, och därmed samlas också försvarsvapnen i vår andliga arsenal mot de kontrarevolutionära.

Stangs bok utgör resultatet av hans resa som vårt norska broderpartis stipendiat i Ryssland. Han har här icke publicerat något, som han ej personligen upplevat eller ock erfarit genom intervjuer med till namnet uppgivna, absolut vederhäftiga personer inom olika partier i Ryssland, däribland åtskilliga antibolsjeviker. Hans framställning — först publicerad som en serie tidningsartiklar — är ingalunda någon odelad ljusmålning. Tvärtom betoar han starkt de skuggsidor, som den ryska lika som varje annan revolution självklart måste uppvisa. Han gör icke ringaste försök att förneka eller bortförklara, att ryska republiken i sin kamp mot yttre (ex. Koltsjak) och inre förbrytarligor naturnödvändigt tvungits att fara ganska hårdhänt fram. Och han medger öppet den — för resten av ingen förnuftig människa bestridda sanningen, att diktaturens vapen, pressförbud och terror, bägge strida mot alla socialistiska grundsatser och blott kunna försvaras såsom nödvändiga medel i en revolutionär kamp. Peters själv — vice ordföranden i kommittén mot kontrarevolution, spekulation och sabotage — uppger antalet under revolutionen avrättade till högst 6,000, av vilka 60 procent rena förbrytare. Om man ser denna siffra mot bakgrunden av å ena sidan Rysslands väldiga invånarantal, å den andra det moraliska tillstånd zarismen därinom framskapat och de naturliga frukter en sådan årtusendenas sådd måste bära samt sist och icke minst millionsiffran av de i det kapitalistiska världskriget fallna, så känner man förvåning över, att antalet av den röda terrorns offer ej blivit mångfaldigt större. Till dessa komma så de godsägare m. fl. i avlägsna bygder, vilka fallit offer för sina förpinade slavars under generationer anhopade hat och raseri och vilka regeringen velat, men av naturliga skäl ej hunnit eller kunnat rädda. De kontrarevolutionära själva uppskatta slutsumman av alla under revolutionen avlivade till 10 à 15 tusen. Detta i det stora Ryssland, medan i de små länderna Finland och Ungern redan De Vita Djävlarnas offer uppgå till mångdubbla denna siffra! Därtill kommer, att medan De Vita Djävlarnas fasansfulla illgärningar fortgå dag från dag, är den röda terrorn i Ryssland — som för resten var både nödvändig och fullt försvarlig till befästande av frihetens sak — slut redan i våras. "Heldigvis", skrev Stang redan då, "synes dette rædselsfulde kapitel av revolusjonens historie nu å være tilende. Borgerkrigen må nu sies å være endt, de kontra-revolusjonære forsøk er slåt ned. Orden og retssikker-

het er gjeninført i landet — ialfald er dette så i Petrograd og Moskva, hvor jeg personlig har kunnet konstatere at retssikkerheten er så god som i noen anden storby". (sid. 35.)

En annan olycka, som Ryssland alltjämt lider under, tack vare ententeimperialismens djävulska blockad mot det stora frihetslandet samt de Denikin-Koltsjakska rövareligornas härjningar, är bristen på kol, transportmedel, råvaror och näringsmedel. Verklig hungersnöd råder på åtskilliga håll. Stang redogör utförligt såväl för tillståndet i detta hänseende som för de av kommissariernas råd vidtagna omsorgsfulla ransoneringsåtgärderna. Att dessa drabbat lättingar och kontrarevolutionärer tyngst, är en naturlig och fullt försvarlig sak. Dessa, kortransoneringens "3:e kategori", utgöra dock ett relativt mycket litet fåtal: i Petrograd den 25 januari 1919: 25,458 av inalles 1,205,356 kortinnehavare! Man får absolut ej av Stangs bok — lika litet som av någon annan vederhäftig skildring från Ryssland — det intrycket, att rådsregeringen på något sätt skulle missgynna den s. k. "intelligensen", alltså den forna överklassens stora massa. Tvärtom framgår av dessa skildringar, att så snart dessa element ställt sig till den samhälleliga produktionens och administrationens tjänst, ha de blivit på ett föga socialistiskt sätt gynnade. Tokrolig är förklaringen till den i den högersocialistiska och övriga borgerliga prässen här hemma i Sverge ofta förekommande jämmern över de många stackars kapitalistiska gatsoparna i Petrograd. Då gaturenhållningen tillkommer varje husägare och tillgången på lämpliga arbetare ofta är begränsad, måste husägarna ibland finna sig i att själva hålla rent envar framför sin egen port! Beträffande bristen på mat och andra varor konstaterar Stang, att "kun fred og utenlandsk import kan helt ut rette på disse mangler. De allierte makter, som sier at de avskyr den røde terror, svinger selv sultepisken over det tyske og det russiske folk". (sid. 46).

Under de rådande svåra förhållandena är det sannerligen över allt mått och alla ord beundransvärt, att det inre uppbyggande samhällsarbetet kan fortgå så raskt och med sådan precision, som Stang konstaterar vara fallet. Han redogör i detalj för uppkomsten och arbetet av Rysslands högsta ekonomiska råd, som leder landets samtliga produktion. Socialiseringen fortgår naturligtvis stötvis, ojämnt och många gånger ganska orättvist. Det kan ej undgås, att den ene kapitalisten drabbas därav, medan hans granne ännu tills vidare går fri. Fullt riktigt började socialiseringen med bankerna, varigenom en fast grund lades för uppbyggandet av ett kommunistiskt samhälle. Inom somliga industrier, speciellt gummiindustrien, är socialiseringen ett fullbordat faktum. Den största svårigheten vållar jordfrågan. Där råder ännu kaos och stor anarki. En ny jordägarklass hotar att uppstå i den bortdrivnas ställe. Här skall väl också rådsregeringen snart nog ha att genomgå sitt stora eldprov.

Känt är bolsjevikernas brinnande kärlek och nit för den andliga odlingen. Naturligtvis lämnar Stangs bok en del nya exempel också på denna gamla erfarenhet. Här har han med fog kunnat fatta sig kort. Men bara vid genomläsninge av det korta kapitlet får man fullt klart för sig, i hur

hög grad revolutionens Ryssland är ett kultursamhälle mer än något annat nu bestående, ja i själva verket det enda nu bestående samhälle, som — trots sina öppet erkända skuggsidor — förtjänar att kallas med detta namn. I förbifarten avlivar Stang i detta sammanhang den någonstädes i ententeländerna hopkokta löjliga lögnen om "kvinnornas socialisering". I själva verket är i intet annat land i världen kvinnans ställning så fri och så god som i Ryssland just nu.

Stangs "Sovjet-Rusland" är intressant illustrerad och vackert utstyrd. Den rekommenderas till ingående studium ej blott av våra studiecirklar — på vilkas samtliga bokhyllor den naturligtvis skall finnas — utan även av alla, som önska känna sanningen om revolutionens Ryssland.

H. F. Spak.

Ludendorff: Mina minnen från kriget. I.

En storartat mångsidig bok, skriven av ett arbetsgeni av första rang. Men vad man saknar hos Ludendorff är en självständig, naturlig intelligens. Det är endast arbets- och pliktmänskan, som kan spåras i detta verk. Just snillets intuitiva fjärrsyn saknas, liksom trots allt Ludendorff icke kan spänna sin blick över större vidd än de fakta med vilka han för tillfället opererar. Han behärskar helheten utan att förlora blicken för detaljerna och besitter otvivelaktigt en massa förvärvad kunskap av respektingivande kvalitet, men når dok icke upp till storhet. Bismarck överträffar honom betydligt i att självkritiskt behärska sitt material, i förmåga att kallt överväga sakerna och dra de riktiga slutsatserna, medan Ludendorffs snäva patriotism tvingar honom att se ensidigt på företeelserna. Tirpitz har i sin krigsbok visat en vidare bilck och en livligare intelligens — han var väl för övrigt den resligaste kraften kring kejsaren, ehuru han som olyckskorp förlorade allt medhåll i kretsarna. Nu visar det sig att han hade rätt.

En oerhörd självkärlek talar ur Ludendorffs bok. Han gör dryga anspråk på hembygdens tacksamhet och begagnar varje tillfälle att skjuta sina stora medmän i skuggan. Hindenburg framträder ej alls här, och det är visserligen sant, att Ludendorff var själen i Hindenburgs bragder, men trots allt borde Hindenburg vara värd mer än de intetsägande upprepningar av fraser om honom som L. här ger, medan en massa små stabsofficerare får ros mer än nog. Endast beträffande Mackensen är Ludendorff nog frikostig att oförbehållsamt ge sitt beröm.

Som strateg intresserar Ludendorff mest i slaget vid Tannenberg, där hans oerhörda järvhet att blotta försvaret mot Rennenkampf för att få slunga angreppets hela kraft mot Nareffarmén visar i honom den lyckosamma hasardspelaren. Ett verkligen genialt inlägg gör han i fälttåget mot Rumänien, där hans ändrade plan, sedan han förkastat och rivit upp Falkenhayns förslag, inbesparade tyskarna åtminstone ett par månader, vilket var nog så viktigt, då man betänker att Tyskland, Österrike och Bulgarien år 1917 levde uteslutande på Rumänien.

Ludendorff krävde att hela hans land skulle genom kriget förvandlas till ett fältläger. Men regeringen vågade icke gå in därpå — för arbetarnas skull. Den visste ej så väl som Ludendorff att kapitalismen numera kan härska blott med ett till det värsta utvecklat våld, och så kom revolutionen och krossade hela systemet. Ludendorff visste bättre och hade i Östersjöprovinserna byggt upp en förvaltning som helt var militärisk och i allt våldsam — den stod när Tysklands kejsarmakt föll — och den står ännu. Men även den bär undergången i blodet — även om den i likhet med de vitas bödelsvälde i Finland genom skräck kan hålla sig lite längre. Dess fall kommer och blir desto förskräckligare.

Avgjort intressantast är Ludendorff som taktiker. Det är mångsidiga rön han bär fram och det är en utmärkt iakttagelseförmåga som bär upp de erfarenheterna. Hans uttalanden om artilleristridens offensiva värde vid nedkämpande av fiendens artilleri är värt att beakta, liksom hans kritik av spärreldens skenbara förträfflighet. Hans utmärkta försvar för skjutvapnet är briljant, och isynnerhet bör varje kämpande part, som är underlägsen i antal, betänka de saker han i detta fall betonar — när det gäller att hålla den överlägsna fienden på avstånd. Handgranaterna tycker han ej vidare om — just på samma grund som föranleder honom att hålla på snabbeldsgevär och lätta sprutor. Förvillelsen med de täta skyddstaggtrådsnäten avslöjar han och förordar tunna bälten taggtråd svåra att upptäcka. De täta skjutes alltför lätt sönder av artillerield, sopas totalt bort. I försvarsavseende har han en massa påminnelser att göra, som är av högsta intresse för revolutionära arbetare.

För positionskrig finnes åtskilligt material i Ludendorffs bok. Och vad indelningen av hären och grupperingen beträffar har han fina vinkar att ge. Och av vikt samt intresse är nog även hans åtgärder att försörja hären och förse den med ammunition och annan nödtorft.

Som politiker är Ludendorff mest militär, och i arbetarfrågan är han anhängare av hårda arbetstvångslagar.

På uppbyggandet av industrin i de ockuperade områdena har han nedlagt ett betydelsefullt arbete — och här har revolutionära arbetare goda lektioner att hämta. Han är en organisatör av rang, och det vore i denna revolutionstid ett brott av arbetarna att icke studera uppbyggande av produktion, där de är i tillfälle att göra det. Därför bör Ludendorff läsas. Naturligtvis med öppen blick för hans imperialism och ensidiga patriotism, med absolut förkastande av hans mål och synpunkter — endast med tanke på sådant som under och efter en revolution kan vara nyttigt för en arbetarklass vilken har kommit till makten och är absolut ovan vid att styra och administrera.

Också i frågan om propagandan har Ludendorff viktiga råd att ge oss kommunister: "En god propaganda måste skynda händelserna i förväg, forma opinionen, utan att denna är medveten därom". Och på basen av denna princip drar han upp linjerna till en storartad propagandaorgnisation.

Det är självklart att Ludendorff är en av de farligaste kontrarevolu-

tionärer som i detta nu lever. Han är ingalunda att förakta, utan bör på allt sätt bekämpas, vilket inte hindrar att vi revolutionärer i alla fall måste tillgodogöra oss hans erfarenheter för vår kamp. Han står otvivelaktigt som den ledande för kontrarevolutionen i Tyskland, som arbetar särdeles skickligt, och vad värre är, han har sina trevare utsända också i andra länder. Men hans sak är på förhand dödsdömd, genom att den inga rötter har i samtiden, dock, skall den kunna slås ned är det nödvändigt att arbetarna världen runt på allt sätt rustar sig att möta den. En god hjälp i den striden får de genom studium av Ludendorffs bok.

Vi skall senare, när den andra delen utkommit på svenska, återkomma till honom och hans tal om revolutionen.

Internationalist.

Bertrand Russell: Democracy and direct action.

Denna lilla broschyr, utgiven av Independent Labour Party i England, tar upp till debatt den direkta aktionens ställning som ett vapen i kampen för demokrati. På engelsmännens vanliga sätt kan icke heller Russell helt frigöra sig från felsynen på den politiska demokratins praktiska betydelse, men han hemfaller dock icke till tom avgudadyrkan inför densamma, utan stämplar den ärligt i dess nuvarande form som kapitalistisk demokrati. Felsynen hos honom beror på, att han ännu icke tänkt sig in i statens betydelse i detta fall, och därför tror att den politiska demokratin nu slutgiltigt garanterats. Hans syn på den direkta aktionen är sympatisk och han kastar fram en massa olika problem, som uppkommer vid dess praktiska tillämpning.

I—t.

Joseph King: Soviets and soviet Government.

Denna livligt och med fart skrivna broschyr ger en saklig och god framställning av rådssystemet i Ryssland, dess uppkomst, dess arbete under och före revolutionen, hur rådstanken trängt vidare utanför Rysslands gränser, och slutligen behandlar författaren rådens utsikter att slå igenom på andra håll. Bland korta framställningar om råden och deras organisation tvekar anmälaren icke att av det han läst, ställa denna främst, emedan den i koncentrerad och lättfattlig form ger en tillräcklig och fullt orienterande beskrivning över rådsorganisationens konstruktion och arbetssätt. Den är värd att införlivas med den svenska litteraturen i ämnet, och dess korthet gör den lämplig som billig flygskrift.

I—t.

TIDSKRIFTSREVY

Socialistinen Aikakauslehti.

I Finland har man redan hunnit så långt, att en socialistisk tidskrift där startats. Och håller fortsättningen, vad de två första numren lovar, är startarna att lyckönska till företaget. Teoretiska frågor debatteras livligt, dagsprässens större teoretiska misstag ställes till rätta, begreppsförvirringen om demokrati och diktatur redes upp, allt sakligt och lugnt samt hela tiden med fast marxistisk grund under fötterna. Att de halvborgerliga ledarna för den finska socialdemokratiska prässen fruktar sin nya kollega visar "Sosialidemokraattis" skändliga angivelse i ett sitt nummer mot tidskriften såsom kommunistisk. Det hela var en fin vink till okranan att placera lapp på luckan för vårt broderorgan.

Bland författarna som skriver i organet ifråga märkes som den främste, dess redaktionssekreterare doktor Ivar Lassy. Han har tidigare gjort sig känd som en talangfull och utomordentlig författare i ett par böcker om Persien samt visade sig under revolutionen som en äkta och allvarlig socialist. Märkligast är nu två artikelserier i Sosialistinen Aikakauslehti, där han skriver om den modärna nationalekonomin och Marx, ett ämne som just nu är av större intresse än förr, även om det länge väntat på att behandlas. Den andra serien gäller äktenskapets utvecklingsformer och i den har doktor Lassy åtagit sig inget mindre än att kullkasta den nu levande främste sociologen Edvard Westermarcks lära om engifte som grund för äktenskapet. De tvänne avdelningar, som redan ingått, lovar gott vad fast grepp och saklighet beträffar. Måtte sedan materialet vara rikt och bindande nog att hålla vad författaren i början åtagit sig leda i bevis.

Det finska partiet är att lyckönska till denna partitidskrift som så lovande härjar i den demokratiska djungeln inom partiets ledande kretsar. Och anar vi ej orätt, varslar denna tidskrift om en kommande värdefull vetenskaplig produktivitet i Finland, välbehövlig i dess kulturella ungjord.

Demain får en efterföljare!

Den tilltagande schweiziska reaktionen, påpiskad av ententeimperialismen och lakej åt denna, tvang som bekant på sin tid, för ungefär ett år sedan, vår franske kamrat diktaren Henri Guilbeaux att nedlägga sin i Schweiz utgivna, ypperliga tidskrift Demain (Morgondagen). Sedan dess har den tredje internationalens tankar saknat ett motsvarande franskt tidskriftsorgan, och det är därför med stor glädje man erfar, att

Demain fått en efterföljare Le Phare (Fyrtornet), utgiven från Chaux-de-Fonds i Schweiz av vår bekante partivän Jules Humbert-Droz. Bakom tidskriften står en grupp av Demains gamla medarbetare, som troget hållit samman även sedan Guilbeaux utvisades ur Schweiz och tog sin tillflykt till Rådsryssland, där han ännu uppehåller sig. Första numret av Le Phare är daterat september 1919 och innehåller bl. a.: en internationell månadsöversikt av tidskriftens redaktör, behandlande rövarfreden i Versailles, Ungerska rådsrepublikens fall, strejker och oroligheter i olika land, vidare en artikel av italienaren Lorenzo Vanini om Den opportunistiska och den kommunstiska internationalen, en av en ungersk rikssovjetmedlem skriven artikel om kontrarevolutionen i Ungern samt fakta och dokument från Tyskland, England, Bulgarien, Spanien, Förenta Staterna, Frankrike, Grekland, Holland, Lettland, Norge, Polen, Ryssland och Sverge. Tidskriften anbefalles på det varmaste åt alla de svenska kamrater, som läser franska. Den kan beställas hos P. H. Mathey 27, Chaux-de-Fonds, och kostar till utlandet 1 franc pr häfte.

Internationalens enhet eller fredelning

är föremål för en artikel av Friedrich Adler i senast hitkomna nummer av Der Kampf. Efter en kritik av den andra Internationalens ledning — som ej på 4½ år inkallade internationella byrån, medan Zimmerwalds folk kunde hålla konferenser — påpekas, hur det f. n. ges tre grupperingar inom proletariatet, tydligt avspeglade i de tre tyska rörelserna: högersocialister, oavhängiga och spartakister. Förf. ställer sig solidarisk med de oavhängiga i deras kritik av den gamla Internationalen, men vill ej vara med om att, som de kräver, köra ut Scheidemännen. Den av schweiziska socialisterna iakttagna neutraliteten gentemot andra och tredje Internationalerna finner Adler betecknande för världsproletariatets syn på situationen. Det kan ej bli fråga om att köra ut hela partier, utan man får göra urvalet automatiskt genom ett skarpare preciserande av Internationalens principer. Den som sedan inte passar där får gå.

Denna Adlers syn på situationen är karaktäristisk för centern och bestyrker vår uppfattning, att den socialistiska centern ämnar söka få makten i den andra Internationalen för att uppväcka den till nytt liv — ett försök som nog ej har alltför stora utsikter, enär de av världskriget kompromettterade ledarna alltjämt har makten där. Senaste meddelanden från Wien tyder också på, att ej ens Österrikes arbetare längre lyssnar till Friedrich Adlers och centerns kompromisspolitik utan kräver klar kommunistisk handling!

Ett upprop för andens oavhängighet

utfärdat av Romain Rolland och undertecknat av ett antal författare i skilda länder, publiceras i julihäftet av den nya borgerligt liberala tyska tidskriften Demokratie, tidskrift för politik, vetenskap, kultur. I uppropet gisslas, hur tänkare och diktare som drängar böjde sig för dagens gudar under dessa fem krigsår, ur sin vetandes och sin fantasis rust-

kamrar underblåsande hatet mellan folken. Upp, heter det i uppropet, befria anden från dessa orena kompromisser, från dessa neddragande kedjor, från detta hemliga slaveri! Anden får inte vara någons tjänare, må vi däremot tjäna anden och ej erkänna annan herre! Till sist manas andens män att arbeta för mänskligheten men för mänskligheten såsom helhet.

För Sverge har undertecknat utom Ellen Key och Carl Lindhagen, vilkas ärlighet ingen betvivlar, Selma Lagerlöf, som har starka nationalistiska tendenser, och — Verner von Heidenstam, bondetågsledare och krigsfanatiker ännu helt nyss. Sådant gör det hela lite tvivelaktigt.

The Voice of Labor (Arbetets Röst)

heter en ny amerikansk revolutionärt socialistisk tidskrift, som utkommer två gånger i månaden och redigeras av vår genom sina resor i Ryssland och sitt besök i Sverge i fjol även för svenska läsare bekante amerikanske partivän John Reed. De två nummer för augusti, som hittills nått Zimmerwalds redaktion, är huvudsakligen ägnade den fackliga kampen, den som är den viktigaste av all vår strid, inte minst viktig nu när även i Amerika det ekonomiska klasskriget börjat ta väldiga former. I briljanta artiklar och översikter följer vårt nya broderorgan vaket och stridsglatt vad som händer i in- och utland. Bakom en del psevdonymer känner man igen John Reeds kraftfulla författardrag. Som tecknare biträder flera av Amerikas yppersta, föut bekanta genom Liberator, en Gropper, en Art Young och andra. The Voice of Labor rekvireras hos 43 West 29th Street, New York City, N. Y., U. S. A., och kostar pr n:r 5 cents, halvår doll. 1:50. Tidskriften är organ för Socialist Partys vänsterflygel och bär till motto: arbetets organisation industrivis i en enda stor sammanslutning.

Lichtstrahlen (Ljusstrålar),

den tyske revolutionären Julian Borchardts redan under de första krigsåren bekanta tidskrift, har i dagarna utsänt första numret av sin femte årgång. Den kallar sig nu "tidskrift för den internationella kommunismen" och utkommer hädanefter två gånger varje månad. I detta häfte skriver redaktören en artikel om Den revolutionära handlingen, en annan artikel handlar om rysk och tysk kommunism, dessutom uppsatser om socialisering m. m.

Sowjet,

de österrikiska kommunisternas tidskrift (redaktör Otto Kaus) har utsänt sitt redje häfte (augusti), innehållande bl. a.: en uppsats Framtiden av Kaus, en d:o om Sovjetmaktens ekonomiska politik av Larin, Revolution och kultur av Maxim Gorki, en längre artikel om Klasskampen och revolutionen i Ryssland av Bucharin m. m.

Till redaktionen ingångna skrifter.

Bela Kun: Kapitalistiskt slaveri eller socialistisk revolution. Frams förlag, Stockholm, 1919. 34 s. 50 öre.

Bergegren, Hinke: Försiktighet eller fosterfördrivning? Fram, Stockholm, 1919. 52 s. 1 kr.

Blomberg, Harry: I revolutionstid. Agitatorisk värs. Fram, Stockholm, 1919. 32 s. 1 kr.

Dalström, Kata: Vad vill kommunismen? Ett ord till kvinnorna. Fram, Stockholm, 1919. 16 s. 25 öre.

Den Tredje Internationalen. Manifest, riktlinjer och resolutioner. 2 uppl. Fram, Stockholm, 1919. 84 s. 1 kr.

Gorter, Herman: Världsrevolutionen. Övers. av A. Wallenius. Fram, Stockholm, 1919. 142 s. Kr. 2:50.

Höglund, Z.: Hvad vil Spartacus? Soc.-dem. Ungdomsforbunds Forlag, Köbenhavn, 1919. 12 s. 25 öre.

Lumivuokki, J.: Laglig eller revolutionär fackföreningsrörelse. Fram, Stockholm, 1919. 52 s. 75 öre.

Rathenau, Walther: Kritik der dreifachen Revolution. Verlag S. Fischer, Berlin, 1919. 128 s. Mk 2:50.

Sternheim, Carl: Die deutsche Revolution. Verlag Die Aktion, Berlin-Wilmersdorf, 1919. 32 s. 80 Pf.

Ströbel, Heinrich: Die Kriegsschuld der Rechtssozialisten. Verlag Freiheit, Berlin, 1919. 68 S. 2 Mk.

Tschitscherin An die deutschen Arbeiter. (Der Friede von Versailles.) Verlag d. Exekutivkomitees d. Kommunistischen Internationale, Moskau, 1919. 28 S.

Sthlm 1919. Tr.-A.-B. Fram